

Museum
Leuven

JAAR- VERSLAG 2023

INHOUD

5	1. VOORWOORD	63	8. VEERKRACHT
9	2. WIE IS M?		
13	3. M VERSTERKT HET GEHEUGEN VAN DE SAMENLEVING	64	8.1 M en het onderwijs
		65	8.2 Vrijetijdsaanbod in M
14	3.1 Verwerven	66	8.3 De Kunstbrug: communityproject met de Mater Dei-school
17	3.2 Beheren	67	8.4 Participatietraject 'Het kunstlab van M'
22	3.3 Ontsluiten	69	8.5 Projecten met maatschappelijk kwetsbare doelgroepen
		70	8.6 Vrijwilligerswerking
27	4. M VERBREEDT DE PERSPECTIEVEN OP DE KUNSTGESCHIEDENIS	73	8.7 M-community
		77	9. PERFORMANTIE
28	4.1 ARDS – onderzoekscentrum laatmiddeleeuwse en renaissance-beeldhouwkunst	78	9.1 Aanvullende Financiering
30	4.2 Playground	82	9.2 Marketing en communicatie
32	4.3 Denkvoer	86	9.3. Bezoekerscijfers
34	4.4 ICOM/CECA	88	9.4 Digitalisering bij M
35	4.5 Onderzoek	90	9.5 Personeel
38	4.6 Publicaties	96	9.6 Infrastructuur
		97	9.7 Duurzaamheid
		98	9.8 Financiën
41	5. KUNSTENAARSWERKING	101	BIJLAGEN
43	5.1 Residentiewerking		
44	5.2 Regionale verankering	102	Bijlage 1: Organogram
47	6. ARTISTIEKE ONTDEKKING		
48	6.1. OVERZICHT		
53	6.2. Focus op Dieric Bouts. Beeldenmaker		
55	7. BLIKVERRUIMING		
56	7.1 Publieksbemiddeling bij tentoonstellingen		
56	7.2 Gidsenwerking		
57	7.3 Een museumbezoek voor iedereen		
58	7.4 Tevredenheid		
60	7.5 Museumshop		

1. VOORWOORD

2023 zal ons altijd bijblijven als het jaar waarin we het grootste aantal werken van Dieric Bouts onder één dak konden samenbrengen. Het juiste dak: dat van het museum van de stad waar de beeldenmaker meer dan vijf eeuwen geleden zijn opmerkelijke panelen schilderde. De internationale tentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ liep als het ware door in de straten van Leuven dankzij ‘New Horizons’: een multidisciplinair en stadsbreed festival dat ruim 225.000 bezoekers trok, van wie 134.000 M en de Sint-Pieterskerk aandeden. Het hele project bevestigde onze identiteit als transhistorisch museum dankzij een radicale confrontatie tussen werken van Bouts en de beeldcultuur van vandaag en een fascinerende artistieke interventie van de New Yorkse kunstenaar Jill Magid in de lege kapel van Bouts’ ‘Laatste Avondmaal’ in de St-Pieterskerk. Het hele project was van a tot z het resultaat van een doorgedreven samenwerking tussen M Leuven en de festivalorganisatoren van Ku(n)st Leuven, maar ook tussen onze stad en de Vlaamse gemeenschap, die via Event Flanders voor een belangrijke financiële injectie zorgde.

Een evenement van deze allure dreigt al gauw het uitzicht te ontnemen op andere mijlpalen in een werkingsjaar. Minder spectaculair maar minstens zo impactvol: in het kader van het Vlaamse erfgoed-decreet kregen we de aangevraagde steun voor ons toekomstplan voor de museale werking van M Leuven volledig toegekend. Dat betekent dat we vanaf 2024 verschillende strategische werven in de steigers kunnen zetten.

Los van de Dieric Bouts-expo had 2023 vooral ook veel hedendaagse beeldende kunst op de affiche. M staat bekend als een straf huis voor monografische tentoonstellingen waar je kennis kan maken met kwalitatief hoogstaande oeuvres van kunstenaars uit verschillende regio’s, van verschillende generaties, actief in uiteenlopende media. In het voorjaar en de zomer van 2023 hebben we die sterke traditie voortgezet met drie solotentoonstellingen van kunstenaars die elders onder de radar bleven: Leen Voet, Huma Bhabha en Jill Magid. De Belgische Leen Voet kreeg haar eerste museale overzicht in M, nadat ze verschillende jaren werk had getoond op projectmatige basis. Huma Bhabha’s werk was nooit eerder te zien in Belgische musea voor de tentoonstelling in M (een coproductie met MO.CO in Montpellier). Ook het werk van Jill Magid kreeg in België nog geen museale aandacht. Zoals hierboven al vermeld, realiseerde ze op uitnodiging van M een transhistorisch project rond Bouts’ ‘Laatste Avondmaal’. M bouwt ook aan duurzame kunstenaarsrelatie waarin we oeuvres opvolgen en met kunstenaars verbonden blijven. In dat kader stelde kunstenaar en gastcurator Geert

Goiris - met wie we in 2013 al samenwerkten - de collectietentoonstelling ‘DOKA’ samen. In 2023 heeft M daarnaast ook zijn vernieuwde residentiewerking bij Cas-co opgestart: de residentie duurt voortaan langer en is opgenomen in een breder netwerk, onder meer door de samenwerking met Moussem, die van start gaat in 2024. Sinds 2023 zorgt M ook voor een vaste ruimte in het museum waar het resultaat van de residentie getoond kan worden. Lola Daels en Anna Van der Ploeg waren onze residenten in 2023. Daarnaast begon ook kunstenaar Grace Schwindt haar termijn als eerste thinker-in-residence.

De valorisatie van de collectie hoort in dit jaarverslag tot de vaste aandachtspunten. In 2023 konden we de collectie van onze stad opnieuw uitbreiden met enkele markante stukken – onder meer een tekening van een kunstenaar uit de omgeving van Rogier van der Weyden en een portretstudie door Michaelina Wautier. We wisten ook enkele langdurige bruiklenen te verwerven, zoals de volledige privécollectie Van der Velde-Teurlings, met 16e- en 17e-eeuwse schilderkunst en 45 laatmiddeleeuwse sculpturen in hout en albast. Of een privécollectie van 71 werken van Belgische kunstenaars uit de vroege 20e eeuw, onder wie grote namen die we nog niet in de collectie hadden (De Smet, Spilliaert, Van De Woestyne, Wouters...).

Omgekeerd gaven we zelf ook heel wat collectiestukken in bruikleen. Vooral de groep bruiklenen aan het Hasseltse kunsthuis Z33 sprong eruit, omdat ze de collectie hedendaagse kunst van de Vlaamse Gemeenschap (die ook deels bij M is ondergebracht) ontsloot voor een breed publiek. Ook in eigen huis richtten we de schijnwerpers op het duurzaam groeiend collectiesegment van hedendaags beeldend werk met de tentoonstelling DOKA. Daarin is een belangrijk aantal werken opgenomen uit de collectie van de coöperatie Cera, die eind 2023 een intentieverklaring ondertekende om onze structurele samenwerking voor een periode van zes jaar te verlengen.

Een gezonde groei van de collectie botst vaak op een tekort aan depotruimtes, maar in 2023 was er op dat vlak goed nieuws te melden. Stad Leuven kocht een voormalige garage in de Hanengang, vlak achter M. Die zal worden omgevormd tot een kunstdepot, en er komt ook een groene energiecentrale voor het museum. Dat initiatief kon in hoog tempo worden gerealiseerd met de warme steun van de collega’s van AGSL (autonoom gemeentebedrijf voor stadsontwikkeling Leuven), waarvoor al onze waardering.

We krijgen in de toekomst dus meer museummuren, maar dat neemt niet weg dat we er ook altijd graag doorbreken. Dat was in 2023 het geval met het 17e Playground-festival: een jaarlijkse samenwerking met STUK. Deze editie werd onder meer gemarkeerd

door een druk bijgewoond symposium over het grensgebied tussen podium en museum.

Als kennisgedreven museum houden we de blik naar buiten gericht. We gaven vorm aan het jaarlijkse ARDS-colloquium (Association for Research and Documentation on Medieval and Renaissance Sculpture). Dat vond voor het eerst plaats in Rome en draaide rond artistieke uitwisselingen tussen de Lage Landen en Italië wat betreft sculptuur uit de middeleeuwen en de renaissance. We ondertekenden ook een intentieovereenkomst met het Nederlandse RKD om samen de internationale kennisdatabank ‘Early Netherlandish Sculpture’ op te bouwen. Nog op het internationale toneel viel M in de prijzen op de CECA/ICOM-conferentie in Singapore, waar we de Best Practice Award in ontvangst mochten nemen voor het project ‘De kunstbrug’, dat voortkwam uit een intensieve jarenlange samenwerking met de Leuvense lagere school Mater Dei.

Minder zichtbaar, maar cruciaal voor onze toekomst, waren ten slotte ook onze inspanningen op het digitale terrein. Het subsidieproject ‘Boek/Delen’ werd in 2023 afgerond: een broodnodige inhaalbeweging wat betreft onze digitale collectieregistratie en de digitalisering van oude drukken, manuscripten en (prenten)albums. En met de afwikkeling van de aanbesteding rond een nieuw ticketingsysteem voor M en andere culturele partners in de stad maken we ons klaar om ook op marketinggebied een volgende noodzakelijke stap te zetten.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Peter Bary, algemeen directeur
Bert Cornillie, voorzitter

2. WIE IS M?

M is een transhistorisch museum en een ontwikkelingsplek voor hedendaagse kunsten. We leggen betekenisvolle verbindingen doorheen de tijd, met de samenleving en met kunstenaars. We geven vorm aan onze internationale ambities vanuit onze kennisstad Leuven en doen dit met oog voor cultureel ondernemerschap.

Vanuit deze visie op wie we zijn en wat we doen – zie ook <https://www.mleuven.be/over-m/missie-visie> – kijken we voor het afgelopen werkingsjaar 2022 met plezier terug op een uitgebreide waaier van acties en initiatieven, zoals beschreven in de volgende hoofdstukken van dit jaarverslag.

M wordt gemaakt door medewerkers, gelegenhedswerkers, vrijwilligers, bestuurders en vrienden van het museum die zo vaak over de vloer komen dat M zonder hen slechts een letter uit het alfabet zou zijn. We zijn ieder van hen zeer dankbaar.

3. M VERSTERKT HET GEHEUGEN VAN DE SAMENLE- VING

M wil het geheugen van de samenleving versterken door waardevolle kunst- en erfgoedobjecten te verwerven, te beheren en te ontsluiten. Over de geschiedenis van het museum en de collectie, en over het collectiebeleid van M, kom je meer te weten in het Collectieplan (2023).

3.1 VERWERVEN

In 2023 groeide de verzameling aan met 166 aanwinsten. Die werden verworven via aankoop, schenking of langdurige bruikleen.

Aankopen

In 2023 kochten we de volgende kunstwerken voor de stedelijke collectie:

- Omgeving Rogier van der Weyden, Bezwijming van de heilige Maagd en twee Maria's, ca. 1460, tekening op papier
- Armand Bourdon-De Bruyne n.o.v. Jean Bethune, Ontwerp kelk Sacrament van Mirakel', 1874, potlood, aquarel en inkt op papier
- Joannes Josephus Cool, Theedoo's, Diest, 1774, zilver
- Michaelina Wautier, Portretstudie van een bebaarde man, ca. 1655, olie op paneel
- Atlas Vanderkelen, Planalbum onroerende goederen Léopold Vanderkelen (en zonen), papier in lederen band

Voor de Cera-collectie werden op advies van M de volgende kunstwerken aangeschaft*:

- Marthe Wéry, zonder titel (Ijsselland), 1993
- Marthe Wéry, zonder titel, 2002, acrylverf op dibond
- Gerard Herman, Cash Cow, 2022, assemblage uit koffer en accordeon
- Gerard Herman, Idée Pour Un Long Métrage, 2022, drieluik uit inkt, Japans papier, karton
- Jan Vercruysse, Labyrinth & Pleasure Gardens, 1994
- Joëlle Tuerlinckx, Barre '1,2, VIELE', 1996-2022, houten sculptuur met verf, stickers, potlood incl. sokkel en vitrine

- Joëlle Tuerlinckx, Ausstellung's Notiz - Page Flottante, 1996-2022, stickers, ballpoint en verf op papier
- Joëlle Tuerlinckx, Theory of walking 'KUNSTVEREIN MÜNCHEN / Titels - EINE THEORIE DES GEHENS' ou THEORY of WALKING - collection 'KUNSTVEREIN MÜNCHEN / Titels - EINE THEORIE DES GEHENS', 1996, fotokopie (oplage 1/2)
- Joëlle Tuerlinckx, Matériel Vitrine pour un ensemble '1,2, VIELE', 2022, papier, fotokopies

*Het gaat om dezelfde werken als in 2022: de aankoop-budgetten van '22 en '23 werden samengevoegd om meer aankopen te kunnen doen.

Schenken

In 2023 aanvaardde het museum deze schenkingen uit particulier bezit:

- 7 keizerlijke en koninklijke ordonnances (periode 1735-1815)
- 5 oude drukken (periode 1626-1731)

Omgeving van Rogier van der Weyden, 'Bezwijming van de heilige Maagd en twee Maria's', circa 1458-1469, tekening, inkt op papier, 332 x 208 mm, collectie M Leuven - CC0, foto M Leuven

Langdurige inkomende bruiklenen

In 2023 wisten we drie belangrijke langdurige bruik-leendossiers af te ronden:

- De volledige privécollectie Van der Velde-Teurlings. Die bestaat enerzijds uit 26 schilderijen op paneel, koper en doek (voornamelijk 16de- en 17de -eeuwse stillevens, landschappen, portretten en allegorieën uit de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden) en anderzijds uit 45 laatmiddeleeuwse sculpturen (13de tot 16de eeuw) in hout en albast, uit de Nederlanden, de Frans-Bourgondische gebieden en Zuid-Europa.
- Een privécollectie van 71 schilderijen en werken op papier van Belgische kunstenaars uit het eerste derde van de 20ste eeuw. Soms ging om aanvullingen op het oeuvre van kunstenaars die al in de M- en Cera-collecties aanwezig waren (Ensor, Permeke, Servaes, Tytgat), soms ook om nieuwe namen (Daeye, De Boever, De Smet, De Troyer, Jefferys, Spilliaert, Van De Woestyne, Wouters).
- We namen ook een erkend topstuk uit de Sint-Eustachiuskerk in Zichem in bewaring. Het gaat om de kazuifel en bijbehorende stola en manipel van pastoor van Thienwinckel uit 1595, gemaakt uit zijde en brokaat. Het stuk blijft in M tot het einde van de restauratiewerken aan de kerk in Zichem, en voor minimum 10 jaar.

Alle andere langdurige bruiklenen voor lopende presentaties werden in 2023 voortgezet. Het gaat onder meer om twee schilderijen (Mater Dolorosa en Abraham en Melchisedek) van de hand van Albrecht Bouts, die allebei ook te zien waren in de expo ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’. In de collectiepresentatie ‘Bewogen’ is nog steeds het schilderij met een processie in de Sint-Pieterskerk te zien (bruikleen van het KMSKA), evenals langdurige bruiklenen uit privécollecties en de Sint-Jozefskerk. ‘Alles voor de vorm’ toont dan weer een portret van Marguerite de Lorraine, toegeschreven aan Anthony van Dyck, naast langdurige bruiklenen uit de collecties van privéverzamelaars, Rijksmuseum Amsterdam, Design Museum Gent en de Koning Boudewijnstichting. Cera gaf haar volledige kunstcollectie voor lange termijn in bruikleen aan M.

Voorts gaf de Vlaamse Gemeenschap in 2023 de volgende werken aan M in langdurige bruikleen:

- Manon de Boer & Latifa Laâbissi, Persona, 2022, videokunstwerk
- Pieter Vermeersch, zonder titel, 2023, wandsculptuur met print
- Joëlle Tuerlinckx, Corde Blanche sur table rose, 1994-2013, installatie in diverse media
- Joëlle Tuerlinckx, wandtekst naar ‘Moments d’espace’,2015, tekening

3.2 BEHEREN

3.2.1 Collectieregistratie

In 2023 maakten we in onze collectiedatabank 6.005 nieuwe objectrecords, 1.518 thesaurusrecords (datasets thesaurus, geografische thesaurus, personen & instellingen) en 2.751 bibliotheekrecords aan. We hebben ook ruim 22.340 object-, 2.805 thesaurus- en 3.725 bibliotheekrecords geüpdatet en/of verrijkt.

Naast die reguliere collectieregistratie focusten we projectmatig op deze deelcollecties:

Oude drukken, manuscripten en (prenten)albums

We ronden het door de Vlaamse overheid ondersteunde project ‘Boek/Delen’ af, wat leidde tot een inhaalbeweging van onze digitale collectieregistratie en de digitalisering van oude drukken, manuscripten en (prenten)albums. De focus lag op de ontsluiting via gespecialiseerde platformen (STCV, MMFC en Flandrica), op expertisedeling en op verder inhoudelijk onderzoek naar de museale collectie van gebonden werken op papier. Een dataprofiel voor oude drukken werd, in samenwerking met meemoo, gepubliceerd in het CEST Invulboek Objecten.

Bibliotheek

We zijn gestart met de registratie van de collectie overdrukken, enkele Leuvense tijdschriften (Museumstrip, Leuvens Historisch Genootschap en het Magazine van M Leuven) en de Vlaamse tijdschriften Openbaar Kunstbezit Vlaanderen en Monumenten & Landschappen [M & L]. Dat deden we telkens op artikelniveau vanwege de rechtstreekse link met de collectie, de geschiedenis of de tentoonstellingsprogrammatie van het museum.

Meubels

De gedeeltelijke herbestemming van meubels, alaaam en dergelijke is afgerond. We verhuisden ze ook naar een extern depot. De resultaten documenteerden we systematisch in de collectiedatabank.

Munten, penningen, medailles, matrijzen, briefgeld

We werkten verder aan de verdiepende registratie (inclusief LOD-referentiecollecties) en digitalisering.

Prentenkabinet

We voltooiden de basisregistratie van zowat 5.000 objectrecords van nooit eerder geïnventariseerde grafiek en importeerden die in de collectiedatabank. Verder begonnen we met de registratie, digitalisering

en herverpakking van nooit eerder geïnventariseerde ex-librissen (2.103 stuks).

Als voorbereiding op de ontsluiting via het toekomstige online collectieplatform (zie verder) deden we een gerichte redactie van objectrecords van top- en sleutelstukken uit de collectie en recente aanwinsten. We vulden ze aan met meertalige titels, herkomstgegevens en thesaurustermen. Parallel daarmee documenteerden we metadata en auteursrechtelijke gegevens in het DAMS.

Digitalisering collectie

We werkten verder aan de digitalisering van de collectie in hoge resolutie. Dat deden we in samenwerking met de beeldbank Art in Flanders (meemoo), maar ook in eigen beheer binnen materiaalgebonden registratieprojecten (o.a. prentenkabinet, numismatiek, glas). De focus van deze werkzaamheden lag op de toekomstige online ontsluiting en op de digitalisering van aanwinsten.

Inhoudelijke dienstverlening

De collectiestaf krijgt regelmatig aanvragen voor informatie, professioneel advies of inhoudelijke expertise. Van de 52 in 2023 geregistreerde vragen kwam 36,5% van studenten, academische en onafhankelijke onderzoekers, 30,75% van particulieren (evenredig verdeeld over verzamelaars, kunstenaars, kunsthandelaars en anderen), 30,75% van musea en andere erfgoedbeheerders en ten slotte 2% van (lokale) overheidsdiensten.

De meeste aanvragen kwamen uit België (84,5%), waaronder 32% uit de regio Leuven, en de rest van Europa (13,5% uit Duitsland, Frankrijk, Italië, Nederland en Spanje). 38,5% van de aanvragen was rechtstreeks gerelateerd aan de M-collectie; 29% betrof de museumbibliotheek en het archief, en 2% het documentatiecentrum ARDS. Inhoudelijk hadden de vragen betrekking op schilderkunst (29%), bibliotheek en documentatie (21%), behoud en beheer (15%), beeldhouwkunst (11,5%), toegepaste kunsten en archeologie (9,5%) en het prentenkabinet (4%). In totaal werden er ruim 865 items uit de M-collectie door het publiek bevraagd. In 38,5% van de gevallen kwam de aanvrager naar M om informatie en/of objecten fysiek te raadplegen.

3.2.2 Bibliotheek, documentatie en archief (cijfers)

M bezit een gespecialiseerde bibliotheek met belangrijke fondsen monografieën, tentoonstellings-, bestands- en veilingcatalogi. Die hebben te maken met de museumcollecties, de vervaardigers binnen die collecties en het tentoonstellingsbeleid. Het documentatiefonds bevat onder andere objectdossiers, kunstenaarsbiografieën, instellings- en persoonsarchieven. Eind 2023 stond de teller op ruim 19.150 publicaties en 154,5 strekkende meter archief.

In 2023 konden we 206 nieuwe publicaties aan het bibliotheekfonds toevoegen via ruilverkeer, bewijsexemplaren, occasionele schenkingen en gerichte aankopen. De verwervingen pasten binnen collectieonderzoek of omkadering van tentoonstellingen oude en hedendaagse kunst. Voor oude kunst ligt de focus op sculptuur uit de middeleeuwen en de renaissance, met 14 nieuwe aanwinsten. De deelcollectie hedendaagse kunst groeide aan met 7 titels.

3.2.3 Depotbeheer

In 2023 bleven we inzetten op beter georganiseerde en efficiëntere depotwerking. Standplaatscontroles en IPM (Integrated Pest Management) blijven belangrijke aandachtspunten. Twee studenten conservatie-restauratie werkten als jobstudent mee aan het onderhoud van de collectie op zaal en in de Sint-Pieterskerk. Andere jobstudenten ondersteunden de depotbeheerder en de collectiestaf met onder meer depotbeheer, digitalisering en preventieve conservatie.

Inventarisatie, reorganisatie en betere bewaring

In 2023 werkten we verder aan de registratie van munten, penningen, matrijzen en zegels. Die werden verder geïnventariseerd, gereinigd, herverpakt en gefotografeerd.

16 werken uit de Sint-Jozefskerk kwamen naar M voor langdurige bewaring. Daar werden ze eerst gereinigd. Andere deelcollecties zoals glas, keramiek en tegels werden eveneens herverpakt, gereinigd of genummerd.

M bereidt de verhuizing en conservatie voor van de meer dan 800 stenen en gipsen afgietsels op de zolder van het historische Leuvense stadhuis. Die is eind 2025 gepland, in het kader van het restauratie- en herbestemmingsproject van het stadhuis.

Nieuwe depotopportunititeit Hanengang

Vanwege de zeer grote nood aan depotruimte blijft de ontwikkeling van een gemeenschappelijk erfgoeddepot - in samenwerking met de andere erfgoedspelers in de stad - een absolute prioriteit. In 2023 kocht Stad Leuven op advies van het museum intussen een loods van 880 m² in de Hanengang. Het gaat om een voormalige garage die aansluit op het museumcomplex en omgevormd kan worden tot depot voor erfgoed en tentoonstellingsmateriaal. Werkgroepen kijken naar duurzame, innovatieve oplossingen om er de collectie in optimale omstandigheden te bewaren, met extra werkruimte voor onderzoekers, restaurateurs en registratoren.

Waarderings- en herbestemmingsprojecten

In 2023 werkten we verder aan het ontruimen, reinigen, behandelen en verhuizen van de meubelcollectie op een externe locatie in Heverlee. In september werd de collectie overgebracht naar het nieuwe stadsmagazijn in Herent. Ook materiaal dat herbestemd of afgestoten zou worden, werd uit Heverlee weggehaald. Zo zijn alle objecten uit onze drie eerdere externe opslaglocaties (Heverlee, Glabbeek en de Kolonel Begaultlaan in Leuven) volledig samengebracht bij één nieuwe locatie. Daar zijn nu 156 objecten ondergebracht. Enkel 3 grote schilderijen werden rechtstreeks overgebracht naar het depot van M.

M Leuven maakt deel uit van verschillende museale en erfgoedplatformen in Leuven en Vlaanderen. Binnen Erfgoedlabo Leuven werkten we in 2023 actief mee aan drie werkgroepen actief rond behoud en beheer van textiel, numismatiek en koloniaal en missie-erfgoed. De werkgroep textiel organiseerde 3 lezingen over datering, waardering en materiaalherkenning. Het waarderingstraject rond schoolplaten, opgezet vanuit het Atelier Collectiebeleid van het Erfgoedlabo Leuven, werd afgerond.

Calamiteitenplan

In 2023 werkten we verder aan het calamiteitenplan van M en de Sint-Pieterskerk. Het zit nu in de laatste fase van controle en vormgeving.

We organiseerden ook zogeheten M-Universities om medewerkers vertrouwd te maken met de procedures. M neemt ook deel aan de collegagroep van het Erfgoedlabo rond calamiteiten om kennis te delen en samenwerkingen op touw te zetten.

Depotbezoeken

M faciliteert lessen en depotbezoeken, onder meer in het kader van opleidingen Kunstwetenschappen (KU Leuven), Conservatie en Restauratie en Cultural Heritage Studies (UA). We stellen ons depot ook open voor collega’s uit de erfgoed- en museumsector, onderzoekers en hedendaagse kunstenaars met een tentoonstellingsproject in M. Zo werkten we in 2023 samen met Grace Schwindt en Peter Morrens rond hun aankomende tentoonstellingen. Ze kregen de kans om de collectie te ontdekken en in het depot op zoek te gaan naar inspiratie voor schetsen.

In 2023 namen in totaal 75 mensen deel aan 14 depotbezoeken.

Begeleider	Datum	Kader bezoek	Aantal	Inhoud bezoek
Benedicte Dierickx	25/01/2023	B&B: depotwerking	7	Raad van Bestuur M en nieuwe voorzitter RvB/schepenvan Cultuur
Benedicte Dierickx	28/02/2023	Prentenkabinet	2	Waardering van wandplaten (studenten Pedagogische Wetenschappen)
Benedicte Dierickx	10/03/2023	B&B: depotwerking	1	Depotwerking (KatoenNatie)
Benedicte Dierickx	13/04/2023	B&B: depotwerking	1	Depotwerking (student Behoudsmedewerker)
Benedicte Dierickx	13/04/2023	Beeldhouwkunst	1	Studiebezoek Mu.Zee (onderzoek afgietselcollecties)
Benedicte Dierickx	13/04/2023	Beeldhouwkunst	1	Studiebezoek UA (beeldenzolder stadhuis)
Benedicte Dierickx	19/04/2023	B&B: depotwerking	26	Depotwerking (studenten Conservatie/ Restauratie UA)
Benedicte Dierickx en Marjan Debaene	30/05/2023	Textiel	3	Langdurige bruikleen kazuifel Zichem
Benedicte Dierickx	27/06/2023	M-collectie	1	Prospectie tentoonstelling Peter Morrens
Benedicte Dierickx	7/08/2023	B&B: depotwerking	8	Depotwerking (Musea Brugge)
Benedicte Dierickx	30/10/2023	B&B: depotwerking	8	Collectieregistratie (studenten Conservatie/Restauratie UA)
Benedicte Dierickx	5/11/2023	B&B: depotwerking	4	Collectieregistratie (studenten Conservatie/Restauratie UA)
Benedicte Dierickx	30/11/2023	B&B: depotwerking	10	Depotwerking (studenten Erasmus Hogeschool Brussel, Heritage Skills)
Jochen Suy	21/12/2023	Prentenkabinet	2	Depotwerking & vrijwilligerswerking (Musea Turnhout)

3.2.4 Actieve en passieve conservatie

Conservatie- en restauratie

In 2023 schaften we nieuwe dataloggers en een klimaatsysteem aan: 8 dataloggers voor in de tentoonstellingszalen en 16 voor de depot-, bibliotheek- en archiefruimtes. We kochten ook de software om de meters uit te lezen, te vergelijken en alarmen in te stellen.

Meer dan 1100 objecten uit de M-collectie werden in 2023 in behandeling gegeven of intern geconserveerd, vooral voor collectiepresentaties en tentoonstellingen.

Externe conservatie- en restauratiebehandelingen

- C/282, Buste van een vrouw met sjaal, marmer (conservatie)
- C/298, Portretkop Louis Thevenet (1874-1930), brons (conservatie)
- Cera_0172, Jef Geys, Kleurboek voor volwassenen (restauratie)
- Cera_0498, Anna Zacharoff, National Museum (restauratie)
- Cera_0428, Raphaël Buedts, Interieur (restauratie)
- Cera_0052, Marthe Wéry, Ecriture (restauratie)
- Cera_0412, Jan Kempenaers, De Banjaard #1, #2, #3 (restauratie)
- 2022.47, Ria Pacquée, It Carrying the Inferno (restauratie)
- D/2, Liturgisch handschrift van het heilig Sacramentsaltaar in de Sint-Pieterskerk te Leuven (conservatie/restauratie)
- S/2/O, Antependium met de verrezzen Christus (conservatie/restauratie)
- T/6, De Tijd (conservatie/restauratie)
- Warmtebehandeling voor 46 objecten (o.a. meubels, kerkinterieur en schilderijen) uit extern depot met het oog op verhuizing en herbestemming
- Enkele hedendaagse werken kregen een nieuwe inlijsting in het kader van een conservatie na verwerving, zoals de reeks Labyrinth & Pleasure Gardens van Jan Vercruysse.

Interne conservatie- en preservatieve behandelingen

- 221 oude drukken en kwetsbare boeken (conservatie)
- 313 oude drukken en manuscripten kregen een verpakking op maat
- 829 geglazuurde tegels (conservatie)
- 50 objecten edelsmeedwerk (conservatie):
 - 2022.4.h, Onbekend, Mariakroon van Onze-Lieve-Vrouw van Goede Bijstand
 - B/VIII/25, P.J. Fonson, Missaalband met zilverbeslag
 - B/VIII/54, Onbekend, Altaarlezenaar
 - B/VIII/81, Onbekend, Ampullen
 - B/VIII/82, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Aloysius Gonzaga
 - B/VIII/83, Onbekend, Reliekhouders van de heiligen Benedictus van Nursia en Bernardus van Clervaux
 - B/VIII/86, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Hubertus
 - B/VIII/88, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Marculphus
 - B/VIII/106, Onbekend, Chrismatorium
 - B/VIII/111, Eustachius Hayd, Zonnemonstrans
 - B/VIII/114, Meester met heraldische lelie, Ampullen
 - B/VIII/123, Onbekend, Miskelk
 - B/VIII/149, Onbekend, Ampullen
 - B/VIII/150, Onbekend, Ampul
 - B/VIII/157, Willem van der Mont, Miskelk
 - B/VIII/160, Onbekend, Miskelk
 - B/VIII/224, Onbekend, Miskelk
 - B/VIII/225, Onbekend, Miskelk
 - B/VIII/226, J.C. Hendrickx, Miskelk
 - B/VIII/228, Onbekend, Reliekhouders
 - B/VIII/231, Onbekend, Ciborie
 - B/VIII/281, Rombout Dauw sr., Heiligdomslamp
 - B/VIII/282, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Begga
 - B/VIII/283, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Johannes de Doper
 - B/VIII/284, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Agatha
 - B/VIII/285, Onbekend, Reliekhouders van de heiligen Barbara en Catharina
 - B/VIII/286, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Donatius van Reims (?)
 - B/VIII/287, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Gerardus Majella

- B/VIII/288, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Franciscus van Assisi
- B/VIII/289, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Martinus
- B/VIII/290, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Anna
- B/VIII/291, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Rochus
- B/VIII/292, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Laurentius
- B/VIII/295, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Martelaren van Gorcum
- B/VIII/296, Onbekend, Reliekhouders van de heiligen Coleta en Margaretha-Maria Alacocque
- B/VIII/297, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Antonius van Padua
- B/VIII/298, Onbekend, Reliekhouders van 33 heilige martelaren en bisschoppen
- B/VIII/300, Onbekend, Reliekhouders van de heiligen Johanna Francisca de Chantal en Margaretha-Maria Alacocque
- B/VIII/301, Onbekend, Reliekhouders van O.L.V.
- B/VIII/304, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Dymphna
- B/VIII/305, Onbekend, Reliekhouders van de heilige Franciscus de Geronimo
- B/VIII/323, P.J. Fonson, Canonborden
- D/101, Onbekend, Chatelaine

- Preventieve anoxiebehandeling: S/24/O, Onbekend, Zijluis van een huisretabel (conservatie)

Integrated Pest Management

Om ongedierte uit de gebouwen en de collectie te houden, maakt het museum gebruik van Integrated Pest Management. We leggen bijvoorbeeld fijnstofmatten voor de ingangen van het depot, zorgen voor lockers waarin bezoekers en vrijwilligers hun spullen kunnen opbergen, en kopen insectenvallen aan. Welke insecten we vangen en waar, noteren we sinds 2019 systematisch in een digitaal logboek.

Via onder meer een M-University en posters briefen we medewerkers en vrijwilligers over mogelijk schadelijke insecten en de gevaren ervan. De depotbeheerder en een jobstudent collectie doen de wekelijkse controlerondes. Collega’s worden aange-moedigd om vaststellingen meteen te melden aan de depotbeheerder.

Anoxie - quarantaine

In 2023 hebben we één object preventief behandeld met anoxie. Daarnaast hebben we een aantal inkomende objecten uit voorzorg bewaard in de quarantaineruimte.

Ontstoffen vaste collectie en depot

Eén keer per week ontstoft een jobstudent collectiestukken op zaal. Hij of zij monitort dan ook de conditie van de objecten en controleert op insecten. Ook in het depot werden een aantal open rekken ontstoft; de objecten in de rekken werden herverpakt. En tijdens het herverpakken van bijvoorbeeld de matrijzen- of muntencollectie wordt er eveneens gereinigd.

Steencollecties/lapidarium

In 2023 inventariseerden we een twintigtal stenen objecten en verhuisden we ze van een externe locatie naar het nieuwe stadsmagazijn. Het ging onder meer om stenen uit de gevel van het stadhuis, die in samenwerking met de stadsdiensten werden getakeld en getransporteerd.

3.3 ONTSLUITEN

Link CP 2023: hoofdstuk 7. Ontsluiten

3.3.1 Collectiepresentaties

M toont de collectie in semipermanente, thematische presentaties. De dialoog met bezoekers en het kijken naar kunst staan centraal in de beleving: kritisch kijken, in de diepte kijken, anders kijken. Die aandacht voor beeldgeletterdheid is voelbaar in de collectiepresentaties, net zoals de transhistorische aanpak, die de verbinding zoekt tussen heden en verleden. Ten slotte werken we ook co-creatief: bij de ontwikkeling van de presentaties betrekken we verschillende erfgoed-gemeenschappen. Bij elke presentatie werken we ook bemiddelingsstools op maat uit, met aandacht voor beter en anders kijken naar de collectie van M.

In 2021 evalueerden we het bestaande systeem van collectiepresentaties in het licht van de beschikbare middelen. Er werd een interne denkgroep opgericht om dat systeem te herdenken en een volledig nieuwe presentatie uit te werken voor 2024. In 2023 gaf de werkgroep de fakkel door aan de projectgroep. Die gaf de plannen het voorbije jaar concreet vorm: de selectie collectiestukken werd verfijnd, en de scenografie en bemiddeling werden uitgetekend. In de museumzalen zijn enkele kleine wissels gebeurd wanneer er nood was aan conservatie, maar verder besloten we de lopende presentaties te verlengen tot het hele parcours in 2024 wordt vernieuwd.

- 11.06.2017 - 28.04.2024 Alles voor de vorm <https://www.mleuven.be/programma/alles-voor-de-vorm>
- 10.07.2020 - 28.04.2024 Neem je Tijd <https://www.mleuven.be/programma/neem-je-tijd>
- 10.07.2020 - 28.04.2024 Bewogen <https://www.mleuven.be/programma/bewogen>
- 28.05.2021 - 28.04.2024 De tien <https://www.mleuven.be/programma/de-tien>
- 08.03.2022 - 29.10.2023 Maria Lactans <https://www.mleuven.be/programma/maria-lactans>
- 15.12.2023 - 05.01.2025 DOKA <https://www.mleuven.be/programma/doka>
- 14.10.2022 - 28.04.2024 Museum in beweging: Aanwinsten <https://www.mleuven.be/programma/museum-in-beweging>

- 07.03.2020 - doorlopend Beleef Bouts. Tussen Hemel en Aarde. Sint-Pieterskerk <https://www.mleuven.be/programma/tussen-hemel-en-aarde>

3.3.2 Tentoonstellingen en bruiklenen

Eigen tentoonstellingen

In 2023 hebben we 44 werken ingezet in eigen tentoonstellingen:

- 29 sculpturen, 2 schilderijen, 1 prent en 1 oude druk in de tentoonstelling ‘Albast’, 14.10.2022-26.02.2023;
- 10 schilderijen en 1 sculptuur in de tentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’, 20.10.2023-14.01.2024.

Uitgaande bruiklenen

In 2023 gaven we 41 werken in bruikleen aan 13 tentoonstellingen in binnen- en buitenland (Antwerpen, Brugge, Esch-sur-Alzette (LU), Gent, Hamburg (D), Hasselt, Keulen (D), Leuven, Lille (FR), Mainz (D), Nieuwpoort, Oostende, Recklinghausen (D)).

- De Heilige Christoffel, sculptuur
 - Naar de expo ‘Oog in oog met de Dood. Hugo van der Goes, oude meesters, nieuwe blikken’, Brugge (B), Sint-Janshospitaal, 28.10.2022 tot 05.02.2023
- EX/083, Hana Miletić, txt, Is Not Written Plain, installatie met textiel en audio
 - Naar de expo ‘Pieces’, Mainz (D), Kunsthalle, 20.10.2022 tot 19.02.2023
- Reliekhouder met de heilige Catharina, reliekebeeld
 - Naar de expo ‘Magic Rock Crystal’, Keulen (D), Museum Schnütgen, 25.11.2022 tot 19.03.2023
- Cera_0496, Béatrice Balcou, Bain de Lumière Placebo, sculptuur/installatie
 - Naar de expo ‘Different than It Seems’, Recklinghausen (D), Kunsthalle, 03.12.2022 tot 09.01.2023
- Cera_0490, Dieter Durinck, Narrative Management. Le Corbusier, Nature Morte au Siphon
 - Naar de expo ‘Bootleg Paintings’ - Dieter Durinck, Gent (B), Kunsthall, 07.02.2023 tot 14.05.2023

- Pieter Braecke, De Vermoeidheid
 - Naar de expo ‘Verstilde stad’, Nieuwpoort (B), Westfront, 30.03.2023 tot 01.10.2023
- 18 archeologische objecten/ensembles, o.a. stenen werktuigen, keramiek(fragmenten), ijzeren sleutel
 - Naar de expo ‘Eeuwenoud, springlevend: archeologie in Leuven’, Leuven (B), Universiteitsbibliotheek KU Leuven, 08.05.2023 tot 11.06.2023
- Taferelen uit de Passie van Christus, schilderij op paneel
 - Vaste opstelling, Lille (FR), Palais des Beaux-Arts, 15.09.2023 tot 22.01.2024
- Maria Faydherbe, Maria met kind, sculptuur
 - Naar de expo ‘Geniale Frauen. Künstlerinnen und ihre Wegefahrten’, in Hamburg (D), Bucerius Kunst Forum, 14.10.2023 tot 28.01.2024
- Cera_0136, Philippe Van Snick, (0-9) Stoel, sculptuur/installatie
 - Naar de expo ‘Philippe Van Snick - Dynamic Project’, Gent (B), S.M.A.K., 21.10.2022 tot 26.02.2023
- Brioloto de Balneo, Maria Lactans, sculptuur
 - Naar de expo ‘Zeldzaam en Onmisbaar’, Antwerpen (B), MAS, 31.10.2023 tot 25.02.2024
- Hubert Bellis, Daags na Carnaval, schilderij op doek
 - Naar de expo ‘Rose, Rose, Rose à mes yeux. James Ensor en het stilleven in België van 1830-1930’, Oostende (B), Mu.Zee, 16.12.2023 tot 14.04.2024

Brioloto de Balneo, Maria Lactans, Collectie M Leuven/Collectie Vlaamse Gemeenschap, copyright: Jan van Esch

In het bruikleenverkeer van 2023 viel een bijzonder project te noteren in samenwerking met Z33 (tentoonstelling “This is us”). Deze operatie maakte deel uit van een ruimer samenwerkingsproject met hedendaagse kunstmusea in Vlaanderen, dat erop gericht was om de groeiende collectie hedendaagse hunst van de Vlaamse Gemeenschap naar een groot publiek te ontsluiten.

- Cera_0062, Ann Veronica Janssens, Bain de Lumière, sculptuur/installatie
- Cera_0355, Robert Devriendt, Stuffed Birds, schildering
- Cera_0356, Robert Devriendt, Stuffed Birds, schildering
- Cera_0357, Robert Devriendt, Stuffed Birds, schildering
- Cera_0446, Ria Pacquée, Dive Into Mankind, video
- Cera_0448a t/m d, Ria Pacquée, Resting, foto’s op aluminium
- Cera_0452, Michael Van den Abeele, Dinosaur #07, schildering
- Cera_0458, Emmanuelle Quertain, La Série des Montagnes, schilderkunst
- Cera_0498, Anna Zacharoff, National Museum, sculpturale installatie
- Cera_0505, Anne Daems, Stoel Gustave Serrurier-Bovy bedekt met kledingstukken 8, tekening
- EX/089, Marina Pinsky, ‘Meat Stand I (1793-1796)’, sculpturale installatie
- 2022.43, Willem Oorebeek, Pages, met zonder KOP, mixed media
 - Naar de expo ‘This Is Us’, Hasselt (B), Z33, 30.09.2023 tot 18.02.2024

In 2023 bleven tenslotte de volgende werken uit onze hedendaagse-kunstcollectie in langdurige bruikleen:

- Cera_00184a, d, e, h, Orla Barry, Findlinge, fotografie
 - bij KBC, Brussel
- Cera_0418, Roger Raveel & Hugo Claus, Genesis, grafiek
 - bij Universitair Ziekenhuis - Palliatieve Zorg, Gent
- Cera_0384, Jan De Cock, Denkmal 5, sculptuur/meubel
 - bij KBC, Leuven
- Cera_0178, Ann Veronica Janssens, Corps Noir, sculptuur
 - bij KBC, Leuven

Alle andere langdurige bruikleenovereenkomsten (Snijders & Rockoxhuis, Rijksmuseum Amsterdam, Noord-Brabants Museum Den Bosch, Rechtsfaculteit KU Leuven...) liepen in 2023 door.

3.3.3 Onlinecollectie

In de zomer van 2024 willen we een eigen onli-
ne-collectieplatform lanceren binnen de M-website,
als duurzaam alternatief voor meertalige ontsluiting
steunend op LOD. Bovendien wordt in 2024-2025 ook
de lancering van de nieuwe Vlaamse erfgoedbank
verwacht. Daarom ondernamen we in 2023 geen
actie om het al via Erfgoedplus.be ontsloten collec-
tiesegment te updaten (de laatste update dateert van
november 2017).

3.3.4 Blogposts

In 2023 redigeerde de collectiestaf de volgende
bijdragen aan de VKC-blogreeks ‘Kunstwerk in focus’:

- 11.04, The sky is the limit: torenontwerpen
voor de Sint-Pieterskerk in de collectie van M
Leuven: [https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/
torenontwerpensintpieterskerkleuven](https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/torenontwerpensintpieterskerkleuven)
- 22.05, Klaas Rommelaere, ‘Brecht’ holding
‘communie’ flag, 2020, Collectie Vlaamse
Gemeenschap bij M Leuven: [https://
vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/klaas-
rommelaere-brecht-holding-communie-flag-2020-
collectie-vlaamse-gemeenschap-bij-m-leuven](https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/klaas-rommelaere-brecht-holding-communie-flag-2020-collectie-vlaamse-gemeenschap-bij-m-leuven)
- 07.09, Graaicultuur in de middeleeuwen:
belastingontvangers in de collectie van M
Leuven: [https://vlaamsekunstcollectie.be/
nieuws/graaicultuur-in-de-middeleeuwen-
belastingontvangers-in-de-collectie-van-m-leuven](https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/graaicultuur-in-de-middeleeuwen-belastingontvangers-in-de-collectie-van-m-leuven)
- 19.10, Franz Meerts, De gerechtigheid van Keizer
Otto III naar Dieric Bouts, 1889-1890, collectie M
Leuven: [https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/
de-gerechtigheid-van-keizer-otto-iii-naar-dieric-
bouts-franz-meerts-collectie-m-leuven](https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/de-gerechtigheid-van-keizer-otto-iii-naar-dieric-bouts-franz-meerts-collectie-m-leuven)
- 07.12, Verzamelband over de Fiere Margriet,
ca. 1725 & 19e eeuw, collectie M Leuven:
[https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/
verzamelband-over-de-fiere-margriet-ca-1725-19e-
eeuw-collectie-m-leuven](https://vlaamsekunstcollectie.be/nieuws/verzamelband-over-de-fiere-margriet-ca-1725-19e-eeuw-collectie-m-leuven)

4. M VERBREEDT DE PERSPEC- TIEVEN OP DE KUNST- GESCHIEDENIS

4.1 ARDS – ONDERZOEKS-CENTRUM LAATMIDDELEEUWSE EN RENAISSANCE-BEELD-HOUWKUNST

Netwerk

Sinds de oprichting in 2014 is het ARDS-netwerk blijven groeien. Zowat 260 actieve professionele contacten maken er intussen deel van uit (255 met de ARDS-network-tag in Teamleader). Drie keer per jaar krijgen meer dan 800 e-mailcontacten een nieuwsbrief met berichten uit het veld van de middeleeuwse beeldhouwkunst. Behalve deelnemers uit België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en de Verenigde Staten neemt ook het aantal Scandinavische participanten duidelijk toe.

Aankopen publicaties en ordening documentatie

Jaarlijks trekt M binnen het reguliere bibliotheek-budget een bescheiden budget uit voor de aankoop van boeken en publicaties rond middeleeuwse beeldhouwkunst. We gaan ook actief op zoek naar boeken, documentatiefondsen en onderzoekarchieven die we (kosteloos) kunnen verwerven. In 2023 verwelkomden we zo 14 nieuwe aanwinsten.

Website en publicaties

In 2015 ontwikkelde M een online documentatiesite en een startportaal voor onderzoekers naar middeleeuwse beeldhouwkunst. www.ARDS.be bevat links naar kanalen en actoren, een ruime gespecialiseerde bibliografie en een kalender met aankondigingen van evenementen, calls for papers en colloquia in binnen- en buitenland. In 2023 kwamen er 12 nieuwsitems online en klokte de kalender af op 227 events. De masterbibliografie voor middeleeuwse beeldhouwkunst groeide van 876 naar 900 publicaties. Ondertussen zijn al 535 publicaties gemarkeerd met het label ‘available at ARDS-Library’ – dat wil zeggen dat ze in M kunnen worden geraadpleegd. Ook worden er systematisch coverbeelden en links aan de Worldcat-databank toegevoegd. De netwerkpagina’s tellen momenteel 204 instellingen en/of projecten.

In 2023 kreeg de website 2.093 bezoekers (tegenover 3.787 in 2022), goed voor 3.098 (5.559 in 2022) zoeksessies en 8.421 (14.107 in 2022) pageviews. 95,5 % van de gebruikers waren nieuwe bezoekers. Nog steeds komen de meeste sitebezoekers uit de VS (24,9%) en België (18,87%), gevolgd door Nederland (12%), Frankrijk (7,93%) en Italië (7,21%). 78,4% van de bezoekers bekijkt de website via een computer, ongeveer 20% via een mobiel apparaat en een beperkt aantal – 1,5% – via tablet.

Publicaties

In 2023 lag de focus op de redactie van de acta colloquia voor het Borman in Context-colloquium (2019) en het Albast-colloquium (2022). De publicatie is gepland voor 2024. Ook de acta voor het congres uit 2020 (The Afterlife of Medieval Sculpture) worden voorbereid.

Jaarlijks colloquium en events

In de lezingenreeks ARDSxILLUMINARE (een onderdeel van ons Denkvoerprogramma) gaf professor en conservator Lieve Watteeuw (KU Leuven) op 30 maart de lezing ‘De Besloten Hofjes van Mechelen’. Op 21 september vond de tweede lezing plaats: ‘Claux de Werve: hofbeeldhouwer van de hertogen van Bourgondië’ door Jip van Reijen, conservator oude kunst bij museum Bonnefanten in Maastricht.

Van 7 tot 9 november vond in Rome het tiende ARDS-colloquium plaats. Het thema: *Beyond the Alps. Artistic Exchanges between the Low Countries and Italy in Medieval en Renaissance Sculpture*. We waren te gast bij de Academica Belgica in Rome en haar Nederlandse evenknie, het KNIR (Koninklijk Nederlands Instituut Rome). Het was de eerste keer dat ARDS een verdere Europese bestemming koos voor het jaarlijkse colloquium. Door de afstand lag het aantal deelnemers lager dan in 2022: het colloquium trok een internationaal publiek van 36 onderzoekers, museumprofessionals en geïnteresseerden.

In het kader van de expo ‘Albast’ (14.10.2022 tot 26.02.2023) organiseerde M drie lezingen binnen het Denkvoerprogramma. De eerste, ‘Albastsculptuur uit het verdwenen Celestijnenklooster van Heverlee’, werd op 2 februari gehouden door Marjan Debaene, curator van de tentoonstelling en coördinator van ARDS. Een week later, op 9 februari, gaf Judy De Roy, verantwoordelijke voor het atelier steensculptuur van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK-IRPA), een uiteenzetting over ‘Het onderzoek en de behandeling van de Heilige Catharina van Alexandrië’ – een Vlaams topstuk dat ook te zien was in de expo. De derde lezing werd op 16 februari verzorgd door Soetkin Vanhauwaert, assistent-conservator van de kunstcollecties van de KU Leuven, over ‘Het Hoofd van Johannes de Doper’.

4.2 PLAYGROUND

16.11.2023 - 19.11.2023

Playground biedt jaarlijks een platform aan kunstenaars die zich niet aan één discipline binden, maar werken op het raakvlak van podium- en beeldende kunsten. Performances, installaties, film, musical, choreografie en zelfs consultancy versmelten er tot uitdagende producties die objecten en lichamen samenbrengen. Playground blijft een vrijplaats voor experiment. Kunstenaars zoeken nieuwe vormen en creëren nieuwe beelden die reflecteren over kunst, de wereld en de mediatisering van het leven. Vaak nieuw, altijd spannend.

Playground is een samenwerking tussen M en STUK. Tijdens deze editie was werk te zien van Judith Van Oeckel, Alice Theobald, Jivan van der Ende, Elize Charcosset, Meg Stuart, Wim De Pauw, Diane Mahin & Manuel Groothuysen, Ariane Loze, Emily Mast, Agnès Geoffray, Domingo, buren, Luisa Saraiva, Dimitri Vangrunderbeek, Charlotte Bouckaert, Espen Hjort & Mees Borgman.

Een symposium in M zoomde in op het grensgebied tussen podium en museum: een plek van mogelijkheden en zuurstof, maar soms ook van frictie en gezonde verwarring. Tijdens twee rondetafels wisselden binnen- en buitenlandse experts – curatoren, programmeurs en kunstenaars – erover van gedachten. Hoe leren praktijken van elkaar? Wat zijn mogelijke insteken en handvaten voor veranderende praktijken? Wat wijzigt er als we met lichamen in plaats van objecten omgaan in het museum? Hoe dragen we zorg, en wie heeft welke rol? Deelnemende sprekers waren: Julie Pellegrin (curator en schrijver, Parijs), Rosalie Doubal (Senior Curator International Art Performance and Participation, Tate Modern London), Emily Mast (kunstenaar, Los Angeles), Vanessa Desclaux (curator en schrijver, Bordeaux), Jimmy Robert (kunstenaar en docent, Berlijn/Parijs), Katleen Van Langendonck (programmeur en docent, Brussel), Grace Schwindt (kunstenaar, Londen) en Manuel Pelmuş (choreograaf en kunstenaar, Oslo).

Tijdens deze 17de editie van Playground ontving M 3167 bezoekers uit binnen- en buitenland. Voor 8 verschillende kunstscholen werkten we een programma op maat uit, met een bezoek aan performances en installaties en gesprekken met kunstenaars en curatoren.

Zaalzicht van Emily Mast Playground 2023 © M Leuven | Foto: Robin Zenner

Zaalzicht van Jivan van der Ende, Playground 2023 © M Leuven | Foto: Robin Zenner

4.3 DENKVOER

M brengt mensen in contact met kunst en biedt leerrijke ervaringen aan. Dat doen we onder meer door verdiepende en omkaderende activiteiten te organiseren rond specifieke thema’s en projecten. Die activiteiten bundelen we onder het label ‘Denkvoer’: een divers – en doorgaans gratis – aanbod van lezingen, lessen, debatten en ontmoetingen.

Het aanbod is in eerste instantie gericht op verdieping en speelt in op de verwachtingen van

verschillende doelgroepen: van gerichte lessenreeksen voor een niet-ingewijd publiek tot verdiepende filmprogramma’s voor specialisten. We werken zoveel mogelijk samen met inhoudelijke partners: in structurele partnerschappen met collega’s uit de Leuvense cultuursector, maar ook in projectmatige partnerschappen met internationale gespecialiseerde organisaties.

Datum	Omschrijving	Reeks/tentoonstelling	#deelnemers
12.01.2023	Netwerkevent en lezingen residentiewerking	Residentiewerking	48
26.01.2023	Sofie Muller & Erik Rinckhout	Albast	57
02.02.2023	Sint-Annaretabel	Albast	35
09.02.2023	Judy De Roy	Albast	31
16.02.2023	Soetkin Vanhauwaert	Albast	22
02.03.2023	Hana Miletić	Collectiereeks	Geannuleerd
09.03.2023	Lisa Vlaemminck	Let’s talk Leuven	45
30.03.2023	Lieve Watteeuw	ARDS x Illuminare	60
11.05.2023	The Proposal: film	Jill Magid	69
25.05.2023	Boekpresentatie	Leen Voet	45
09.06.2023	Boekpresentatie	Huma Bhabha	160
21.09.2023	Beeldhouwkunst	ARDS	19
23.11.2023	Valentine Henderiks	Bouts	43
30.11.2023	Lectrr	Bouts	50
07.12.2023	Peter Carpreau	Bouts	68
21.12.2023	Till Holger Borchert	Bouts	55

Sinds 2018 coördineert M ook het lezingenprogramma ‘Let’s Talk Leuven’. Samen met STUK, SLAC en Cas-co programmeren we ieder jaar een tiental lezingen waar de kunstenaar zelf het woord krijgt. De organisaties hanteren een gemeenschappelijke communicatie en stemmen hun programma op elkaar af. Zo bundelen ze de krachten om publiek en kunstenaar te verbinden.

Datum	Kunstenaar	Locatie
26.01.2023	Tamara Van San	SLAC
03.02.2023	Every Island	Cas-co
09.03.2023	Lisa Vlaemminck	M
22.03.2023	Elise Eeraerts & Roberto Aparicio Ronda	STUK
26.04.2023	Effi & Amir	SLAC
04.05.2023	Doris Hardeman	Cas-co
06.09.2023	Benjamin Mengistu Navet	Cas-co
11.10.2023	Ben Rivers	STUK
20.10.2023	Anne Ausloos	SLAC
16.11.2023	Sophie Nys	SLAC
09.12.2023	Francisco Correia	Cas-co

In 2023 hernamen we de reeks ‘Omdat het kunst is’, waarvoor we samenwerken met Z33. We nodigden 5 sprekers uit om inzicht te geven in de kunst van vandaag. Wat is de kunstenaarsfilm? Hoe staat het met gendergelijkheid in de kunstwereld? Hoe gaan we vandaag om met kunst in de publieke ruimte? Aan het woord kwamen museumdirecteuren, curatoren en kunstprofessionals. Zij deelden de ervaringen, inzichten en anekdotes die ze dagelijks opdoen in de praktijk. De lessenreeks vond eerst in Leuven en daarna in Hasselt plaats.

Datum	Kunstenaar	Aantallen
14.09.2023	Zeynep Kubat: feminisme in de hedendaagse kunstgeschiedenis	40
28.09.2023	Eva Wittocx: performance in het museum	55
12.10.2023	Samuel Saelemakers: publieke ruimte, publieke kunst	55
26.10.2023	Adinda Van Geyselen: ambachtelijke kunst, conceptueel design	55
09.11.2023	Godart Bakkers: van het witte scherm naar de ‘white cube’	55

4.4 ICOM/CECA

M is lid van het ICOM-netwerk (International Council of Museums). Elk personeelslid heeft een persoonlijke ICOM-kaart die haar of hem verbindt met collega's wereldwijd. Een aantal medewerkers zijn geëngageerd in ICOM-comités. Sofie Vermeiren, diensthoofd Bemiddeling in M, is verbonden aan het comité voor educatie en culturele actie (CECA) en nationaal correspondent voor CECA Belgium. Ze is ook lid van de Raad van Bestuur van ICOM Vlaanderen.

In het kader van dat mandaat vertegenwoordigde ze M in 2023 op de internationale ICOM/CECA-conferentie in Singapore. Die draaide rond het thema 'The future of education in museums'. Ze gaf een lezing over de transhistorische lijn in de Dieric Bouts-tentoonstelling. Op de conferentie won M ook de Best Practice Award van ICOM/CECA voor het project 'De kunstbrug'. Er verscheen een artikel over het project in de Best Practice-publicatie, editie 2023.

In het kader van de internationale museumdag van ICOM toonde M, samen met vijf andere Belgische musea en ICOM Belgium, de film Explosions Near the Museum. Die wil kijkers sensibiliseren over de diefstal van Oekraïense museumcollecties.

De internationale museumdag van ICOM stond in het teken van duurzaamheid en veerkracht. Het ICOM Solidarity-project 'ICOM El Salvador' werd in 2023 verder uitgerold en geëvalueerd. Publiekswerkers van ICOM Belgium – waaronder een collega van M – ondersteunden collega's in El Salvadoraanse musea en adviseerden bij de uitwerking van toolkits voor gemeenschappen en het onderwijs.

Alle activiteiten van ICOM CECA Belgium voor werkingsjaar 2023 werden op de General Assembly van CECA in januari 2024 toegelicht. Het rapport hiervan kan je lezen op: <https://ceca.mini.icom.museum/wp-content/uploads/sites/5/2024/01/Europe-report-2023-ENG.pdf>

4.5 ONDERZOEK

Samenwerking met externe partners

Rond het tentoonstellingsprogramma van M kregen in 2023 verschillende wetenschappelijke samenwerkingsverbanden vorm. Zo waren wetenschappelijk medewerkers van Musea Brugge, HoGent en KIK-IRPA nauw betrokken bij de ontwikkeling van de tentoonstelling Dieric Bouts – Beeldenmaker. Maar ook los van tentoonstellingsprojecten voerden we onderzoek hoog in het vaandel.

In het voorjaar van 2022 werkte M opnieuw samen met de Faculteit Experimentele Psychologie van de KU Leuven rond een oogbewegingsonderzoek in de collectiepresentatie 'Neem je tijd'. De studie rond kunstbeleving vergeleek welke kunstvormen al dan niet kunnen worden bestudeerd in een gecontroleerde laboratoriumsetting en welke enkel in de context van een museum. Gedurende 5 weken namen 200 deelnemers deel aan het onderzoek. De onderzoeksresultaten werden in het voorjaar van 2023 bekend gemaakt, zodat ze ook achtergronden en inspiratie boden voor vernieuwde collectiepresentatie die M zal openen in de zomer van 2024.

In 2023 ondertekenden M en het Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis RKD een intentieovereenkomst om samen een internationale kennisdatabank te ontwikkelen rond 'Early Netherlandish Sculpture'. Intussen vonden we extra projectpartners in het Bonnefantenmuseum Maastricht, het Museum Catharijneconvent Utrecht, het Suermondt-Ludwigmuseum Aken en Museum Kurhaus Kleve. In de eerste projectfase willen we de collecties middeleeuwse en renaissancesculptuur van al deze musea documenteren en fotograferen voor de nieuwe database. Dankzij de goede beoordeling van het nieuwe beleidsplan dat M indiende in het Erfgoed-decreet kwamen intussen fondsen beschikbaar om hier in 2024 concreet mee aan de slag te gaan.

In 2023 werkten we samen met de KU Leuven rond onderzoek op de collectie middeleeuwse beeldhouwkunst. Ook onze samenwerking met de onderzoeksgroep Erfgoed van de Universiteit Antwerpen liep door. M-medewerkers (diensthoofd collecties a.i., diensthoofd publieksbemiddeling) gaven gastcolleges binnen de UA-opleiding Conservatie-Restauratie. Onze depotbeheerder is sinds het academiejaar 2023-24 als praktijkassistent aan de UA verbonden. En binnen de richting Heritage Studies en Conservatie-Restauratie wordt M als casus gebruikt: tijdens bezoeken aan M verwerven de studenten

praktijkkennis rond tentoonstellingen, depotbeheer en registratievaardigheden.

Het afdelingshoofd Oude Kunst gaf twee gastlessen voor de bachelorstudenten Geschiedenis van de KU Leuven, rond Kunst als bron en rond Middeleeuwse iconografische bronnen. Ze gaf ook een gastles op zaal in de Dieric Bouts-expo voor de masterstudenten Kunstwetenschappen in het kader van het vak Curatorship.

M nam voorts deel aan het onderzoeksproject FRIABLE (KU Leuven en KMSKB Brussel). Dat wil de materiële omstandigheden van tekeningen in poederige media (grafiet, houtskool, pastel,...) in kaart brengen, om de sector te kunnen adviseren over een betere behandeling en bewaring. Als testcase was er materiaaltechnisch onderzoek van een pasteltekening van Alfred Delaunois (G/968/D), waarin de kunstenaar gecombineerde media hanteerde die een specifieke degradatieproblematiek vertegenwoordigen. Op basis van voorlopige adviezen uit dit onderzoek besloot M om 9 fragiele tekeningen in poederige media te bewaren in betere omstandigheden, namelijk zonder direct contact tussen drager en verpakking.

Voorts was M ook in 2023 ook een van de partners van het MATERIA-A-NET, een project van prof. Aleksandra Lipinska van de Universiteit van Keulen en Wolfram Klopmann van het Franse BRGM-instituut. Het project verricht onderzoek naar albasten sculptuur uit de middeleeuwen en renaissance.

Ononderschrift: Macro-XRF onderzoek naar het Laatste Avondmaal van Dieric Bouts door IPARC

Kunsthistorisch onderzoek M-staf

Binnen M lopen twee doctoraatsstudies die geënt zijn op de M-collectie. In de komende beleidsperiode worden ze afgerond en zullen ze uitmonden in tentoonstellingen en publicaties.

Conservator Marjan Debaene onderzoekt de beeldenproductie van de 15e en 16e eeuw in Leuven en Oost-Brabant (KU Leuven, Vakgroep Kunstwetenschappen/Illuminare, promotor prof. Dr. Jan Van der Stock). Haar studie wil de kunsthistorische kennis over de belangrijke deelcollectie laatmiddeleeuwse en vroege-renaissance-beeldhouwkunst van M verder uitdiepen en ontsluiten. In 2023 verrichte ze voornamelijk archiefonderzoek.

Diensthofd Collecties a.i. Ko Goubert onderzoekt aan de hand van het oeuvre van edelsmid-ontwerper Dom Martin Martin osb (1889-1965) de positie van religieuze toegepaste kunsten in de liturgische en artistieke vernieuwingen tijdens het Interbellum in België (Vrije Universiteit Brussel, Vakgroep Kunstwetenschappen en Archeologie, promotor prof. Dr. Werner Adriaenssens; Onderzoeksgroepen VISU en ThIS). Zijn onderzoek vloeide voort uit de M-tentoonstelling 'Zilver: Kunst, Object, Verhaal' (2015) en zal de kennis over de deelcollectie kerkelijke kunst (edelsmeedwerk, textiel, grafiek) van de 19e en 20e eeuw verrijken en ontsluiten. In 2023 lag zijn focus op de ontwerpmethodologie van Dom Martin en diens relatie tot de zogeheten Liturgische Beweging. Hij presenteerde zijn tussentijdse onderzoeksresultaten op het ICOM-ICAD-congres 'Ornaments', in oktober 2023 in Lissabon, waarvan de akten in 2024 worden gepubliceerd.

M onderzocht in 2023 verder hoe we een deel van onze middeleeuwse sculpturen kunnen omzetten in 3D-print. Voorlopig is de hoge kostprijs voor kwalitatieve prints een drempel. Daarnaast onderzochten we twee retabelfragmenten van Hendrik Roesen (uit de collectie van de Vlaamse Gemeenschap, in langdurige bewaargeving aan M) met de Macro-XRF-techniek om de originaliteit van de polychromie verder in kaart te brengen. Het onderzoek past in het doctoraatsonderzoek van Marjan Debaene naar middeleeuwse sculptuur. Ook de triptiek met Het Laatste Avondmaal van Dieric Bouts werd met Macro-XRF onderzocht. De resultaten worden gepresenteerd op het colloquium 'Cross-Media Perspectives. Technical Studies of Art on Panel, Paper and Parchment (1400-1600)' in januari 2024 en zullen worden gepubliceerd in de postprints van de conferentie.

Thinker in residence

In 2023 startte M met een 'thinker in residence'-programma. Jaarlijks nodigen we een opmerkelijke kunstenaar, curator of denker uit binnen- of buitenland uit. Hij of zij krijgt een denktraject van enkele maanden aangeboden, met begeleiding door onze collectie en museale werking. Het traject is voor beide partijen verrijkend: de 'thinkers in residence' kunnen zich inhoudelijk voeden en gebruikmaken van ons netwerk, en omgekeerd kunnen hun inzichten M mogelijk een nieuwe of verfrissende blik bieden op onze collectie en zelfs op onze hele instelling. Het einddoel van het traject ligt niet vast: het kan gaan om een gesprek in het kader van het Denkvoer-programma, een essay (dat gebundeld kan worden met andere onderzoeksresultaten in een publicatie), een artistieke bijdrage of een podcast.

In 2023 nodigde M Grace Schwindt uit. Via tekenen en beeldhouwen, maar ook performance en film, onderzoekt ze de effecten van de kapitalistische cultuur op het lichaam en de psyche van het individu. Veel van haar werken onderzoeken aspecten van historische gebeurtenissen, met de nadruk op sociale verhoudingen. Haar residentie in M startte vanuit haar fascinatie voor de collectie beelden 'Christus op de koude steen', meer bepaald voor één specifiek exemplaar. Dat kwam in 13 stukken in het museum aan, maar werd met behulp van een groep studenten gerestaureerd en tot drie delen teruggebracht: twee benen en één torso. Maar omdat er zoveel delen ontbreken, kan de onderlinge positie van die drie fragmenten niet meer met zekerheid bepaald worden.

Grace wil keramische sculpturen creëren die elk een andere positie voor deze gefragmenteerde 'Christus op de koude steen' suggereren. In plaats van een 'neutrale' ondersteunende structuur te maken, probeert ze een werk te creëren waarin de dragende structuur een sculptuur op zichzelf wordt, met een actieve invloed op het origineel.

Aangezien elke sculptuur een andere positie van de figuur zal voorstellen introduceert Grace een notie van beweging, maar refereert ze ook aan de onbekende factor van de initiële positie van de sculptuur. Haar keramieken sculpturen zullen fragieler zijn dan het origineel; de relatie tussen deze materialen grijpt ze aan om verder na te denken over haar interesse voor de kwetsbaarheid van materialen en de manier waarop wij hier zorg voor dragen. Breuken in sculpturen maar ook net onze inzet om die schade te voorkomen en te herstellen heeft invloed op onze relatie tot deze werken en zijn volgens Grace een weerspiegeling van bredere culturele en sociale waarden.

4.6 PUBLICATIES

Middeleeuwse sculptuur

Marjan Debaene, *Een Brussels passieretabel voor de Leuvense Sint-Pieterskerk in de context van de Leuvense laatgotische retabelproductie*, in: Cahiers Bruxellois – Brusselse Cahiers, 2023/1 (LIV), p. 23-46. (link: <https://www.cairn.info/revue-cahiers-bruxellois-2023-1-page-23.htm>)

Deze artikels wachten nog op publicatie.

- Marjan Debaene, *The Bormans and Leuven. An Analysis of Known and Newly Discovered Documents in the Leuven City Archives Concerning Jan Borman I, the Borman Family, and their Artistic Activity in Leuven in the Fifteenth Century* (verschijnt in acta colloquia ‘Borman in Context’, Brepols, 2024)
- Marjan Debaene, *The Leuven Connection – A New Look at the Social and Artisanal Network of Leuven Late Gothic Sculptors (c.1475-1525)* (verschijnt in ‘Taking Shape: Sculpture of the Low Countries, 1400-1600’, Brepols, 2024)
- Valerie Verhack, *The Logic of Paper. Thomas Demand in conversation with Valerie Verhack’ & About textile, paper and chameleon material. A conversation between Adam Caruso and Valerie Verhack* in: Thomas Demand. Kvadrat Pavilions, Kvadrat, Mack London, 2023.
- Valerie Verhack, *Sindbad or the foundation stones of Vedran Kopljar’s art practice*, Josip Racic Gallery of the National Museum of Modern Art, Zagreb, 2023.
- Eva Wittocx in ‘Kathleen Van Langendonck, The Art of Performance. 20 conversations.’, 2023.
- Lore Boon in ‘Kathleen Van Langendonck, The Art of Performance. 20 conversations.’, 2023.

Dieric Bouts

Peter Carpreau (red.), *Dieric Bouts. Beeldenmaker*, 2023, 240 p.

Uitgegeven door Hannibal als catalogus bij de tentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ in M Leuven. 870 exemplaren zijn verkocht tijdens de expo. Het boek is in het Nederlands, Engels en Duits uitgegeven en bevat teksten en catalogusnota’s van 12 internationale specialisten.

Leen Voet

- Leen Voet. *For all the cats in the world*, 2023, 272 p.
- Uitgegeven door Ludion als catalogus bij de tentoonstelling ‘Leen Voet’ in M Leuven. Het boek is in twee talen uitgebracht (Nederlands en Engels) en bevat teksten van Eva Wittocx, Martin Germann en Valerie Verhack.

5. KUNSTENAARS- WERKING

M-residentie Anna van der Ploeg © M Leuven | Foto: Eva Beeusaert

5.1 RESIDENTIEWERKING

Dankzij een partnerschap met de Leuvense residentieplek Cas-co beschikt M daar over een eigen atelierruimte. In 2023 nodigden we de kunstenaars Anna van der Ploeg en Lola Daels uit voor een residentie van elk vijf maanden. Zo wil M hen helpen een parcours uit te stippelen binnen de kunstwereld. Via hun residentie bij M kwamen ze in contact met binnen- en buitenlandse curatoren, kunstprofessionals en kunstenaars, onder wie Els Wuyts, Persis Bekkering & Charlie Usher.

Beide kunstenaars gingen tijdens hun residentie in dialoog met objecten uit de M-collectie. Anna van der Ploeg creëerde nieuwe sculpturen waarvoor ze zich liet inspireren door een onbekende banderol van een kruisbeeld (18e-19e eeuw). Ze integreerde de banderol ook in haar toonmoment in M (15.12.2023 tot 03.03.2024). Lola Daels specialiseerde zich tijdens de M-residentie in twee Italiaanse technieken: pietra dura (inlegwerk in steen) en scagliola (imitatiemarmer). Ze kon haar expertise ook inzetten voor het onderzoek van UA-student Silke Visscher naar een scagliola-tafel (inv. M/38) in de M-collectie.

In 2023 maakten we voor het eerst een museumzaal vrij om het werk van de M-residenten te tonen. Het toonmoment van Anna van der Ploeg opende samen met de collectiepresentatie 'DOKA', met werken uit de hedendaagse-kunstcollectie. Op die manier kon zowel het brede publiek als bezoekers uit de sector haar presentatie bijwonen. Het toonmoment werd afgesloten met een artist talk en geluidspresentatie van Charlie Usher. Beide werden goed onthaald en druk bezocht.

M-residentie Lola Daels © M Leuven
Foto: Rebecca Fertinel

5.2 REGIONALE VERANKERING

M beschouwt het als een kerntaak om bij te dragen aan de ontwikkeling van het regionale kunstenveld. Bij de trajecten die we opzetten voor Leuvense kunstenaars staan de ontwikkeling van talent, experiment en de verdieping van hun praktijk centraal. In 2023 stelden we onze expertise en middelen ter beschikking van onze partnerorganisaties (30CC, Kunst in Huis, SLAC, Expo Leuven, Cas-co) en individuele kunstenaars. Daarnaast was M mede-jurylid van het stedelijke tentoonstellingsplatform Expo Leuven en begeleidden we de kunstenaars intensief naar een presentatie. We zetelden ook in diverse regionale jury's en selectiecommissies.

Sinds 2018 coördineert M het lezingenprogramma Let's Talk Leuven, samen met STUK, SLAC en Cas-co. Samen programmeren we een tiental lezingen per jaar waarin een kunstenaar zelf het woord krijgt. Met een gemeenschappelijke communicatie en een op elkaar afgestemd programma bundelen we de krachten om publiek en kunstenaar te verbinden. In 2023 waren er lezingen van Tamara Van San, Every Island, Lisa Vlaeminck, Elise Eeraerts & Roberto Aparicio Ronda, Effi & Amir, Doris Hardeman, Benjamin Mengistu Navet, Ben Rivers, Anne Ausloos, Sophie Nys & Francisco Correia.

6. ARTISTIEKE ONTDEKKING

6.1. OVERZICHT

M brengt bezoekers in aanraking met oude én hedendaagse kunst. Als erfgoedinstelling en kunstenplatform tonen we die zowel autonoom als in dialoog met mekaar.

Kunsthistorische tentoonstellingen vertrekken vaak vanuit de collectie en brengen onderbelichte kunstenaars of oeuvres onder de aandacht. M gaat daarnaast ook samenwerkingen aan om tentoonstellingen op te zetten over belangrijke thema’s uit de kunstgeschiedenis. Zo organiseerden we in 2023 de tentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ in samenwerking met KUNSTLEUVEN en het stadsbrede New Horizons. Dieric Bouts-festival. Dit internationale project, waarvoor M bijkomende steun kreeg van Event Flanders, wordt in 6.2. verder uitgelicht.

Jaarlijks brengt M verschillende tentoonstellingen met opkomende en gevestigde kunstenaars die reflecteren over de wereld van vandaag. Daar zijn bestaande werken te zien, maar er wordt ook nieuw werk voor gecreëerd. Elke tentoonstelling in M is maatwerk en ontstaat uit een dialoog tussen kunstenaar en het museum.

Sinds 2023 maakte M ook ruimte in het tentoonstellingsprogramma om het werk van de residenten uit het M-atelier te tonen. We hebben zowel aandacht voor het lokale, het regionale als het internationale niveau.

Tentoonstellingsprogramma 2023	
14.10.2022 – 26.02.2023	‘Albast’
14.10.2022 – 26.02.2023	<u>Kato Six</u>
07.04.2023 – 10.09.2023	<u>Jill Magid ‘The Migration of The Wings’</u>
07.04.2023 – 10.09.2023	<u>Leen Voet</u>
10.06.2023 – 29.10.2023	<u>Huma Bhabha</u>
20.10.2023 – 14.01.2024	<u>Dieric Bouts. Beeldenmaker</u>
20.10.2023-28.04.2024	<u>Jill Magid ‘The Off Hours’</u>
15.12.2023 – 05.01.2025	<u>DOKA</u>
15.12.2023 – 03.03.2024	<u>Toonmoment Anna van der Ploeg</u>

Zaalsicht Jill Magid. The Migration of the Wings' © M Leuven | Foto: Kristien Daem

ALBAST

De geslaagde nauwe samenwerking met het Musée du Louvre voor ‘Albast’ versterkte de internationale uitstraling van M, zeker als expertisecentrum voor middeleeuwse beeldhouwkunst. De onderzoekstentoonstelling bracht 152 Europese topstukken samen. Hun verhaal en de onderzoeksresultaten van de specialisten uit het wetenschappelijk comité zijn ook te lezen in de tentoonstellingspublicatie.

KATO SIX

M nodigde Kato Six uit om bestaande sculpturen en tekeningen te presenteren in dialoog met een nieuwe reeks textielwerken en muurwerken in een eerste museale tentoonstelling. M en Posture Editions brachten het boek ‘Sawing a plank is like going for a walk’ uit, over het oeuvre van Kato Six. In het kader van de tentoonstelling realiseerde M ook een editie en een artist talk binnen het lezingenformat ‘Let’s talk leuven’.

JILL MAGID

M presenteerde de eerste Belgische solotentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar Jill Magid. Die volgde de bewegingen en resonanties van een van de meest iconische kunstwerken van Leuven – Het Laatste Avondmaal van Dieric Bouts – aan de hand van een nieuwe multimedia-installatie: The Migration of the Wings. Tijdens de duur van de tentoonstelling bracht Jill Magid ook een nieuw geluidswerk in de Sint-Pieterskerk, The Off Hours.

LEEN VOET

De tentoonstelling van Leen Voet bood een doorsnede van haar beeldende praktijk van de voorbije 15 jaar aan de hand van verschillende reeksen schilderijen en tekeningen uit verschillende collecties. Leen Voet maakte voor M ook een nieuwe reeks die reflecteert op het kunstenaarschap, gebaseerd op drie schilderijen van kunstenaarsateliers in de M-collectie. Parallel aan de tentoonstelling verscheen de eerste monografie, ‘For all the Cats in the World’ (een uitgave van Ludion en M).

Zaalsicht ‘Leen Voet’ © M Leuven | Foto: Kristien Daem

Zaalzicht 'DOKA' © M Leuven | Foto: We Document Art

Zaalzicht 'Toonmoment Anna van der Ploeg' © M Leuven | Foto: We Document Art

DOKA

M nodigde kunstenaar Geert Goiris uit om een tentoonstelling met collectiestukken van M samen te stellen. De Belgische fotograaf keerde zo terug naar het museum na zijn solotentoonstelling in 2013. 'DOKA' bestaat uit werken uit de collecties van Cera, de Vlaamse Gemeenschap en stad Leuven, beheerd door M Leuven.

ANNA VAN DER PLOEG

M bood Anna van der Ploeg gedurende vijf maanden een residentieplek in Cas-co. Van der Ploeg (*1992, Kaapstad) werkt voornamelijk met schilderkunst, beeldhouwkunst en grafiek. In een kleinschalige presentatie toonde M haar nieuwe werk en recente experimenten die ze ontwikkelde tijdens de residentie, aangevuld met een tekst van schrijver Persis Bekkering.

Zaalzicht 'Huma Bhabha, Livin' Things' © M Leuven | Foto: Useful Art Service

HUMA BHABHA

Onder de noemer "Livin' Things" bracht M een tentoonstelling met een ruime selectie uit het oeuvre van de Pakistaans-Amerikaanse kunstenaar Huma Bhabha. Het was haar eerste museale solotentoonstelling in België, met veel aandacht voor haar typerende androgyn totemfiguren en monumentale tekeningen. Haar werk staat bekend om haar uitgesproken beeldtaal, waarin de menselijke figuur in al haar expressieve vormen centraal staat. Ze laat zich inspireren door oude beeldhouwkunst, modernisme en hedendaagse populaire beeldtaal. Deze tentoonstelling kwam tot stand in samenwerking met MO.CO. Montpellier Contemporain.

Zaalzicht 'DIERIC BOUTS. Beeldenmaker' © M Leuven | Foto: Useful Art Services

6.2. FOCUS OP DIERIC BOUTS. BEELDENMAKER

Een internationale tentoonstelling in het kader van een stadsbreed festival

Van 20.10.2023 tot 14.01.2024 presenteerde M een grote overzichtstentoonstelling over Dieric Bouts. Nooit eerder kwamen zoveel werken van de Vlaamse Meester bijeen in zijn thuisstad. Bovendien kreeg je een totaal nieuwe kijk op werk van meer dan vijf eeuwen oud, dankzij een radicale confrontatie met de beeldcultuur van vandaag.

Het concept van deze tentoonstelling was zonder meer radicaal: we mogen Bouts niet bekijken als kunstenaar. Het beeld dat we vandaag hebben van de "artiste peintre" bestond in de 15e eeuw nog niet. Dieric Bouts was geen romantisch genie of briljante uitvinder, hij was een beeldenmaker. Hij schilderde wat van hem verwacht werd en excelleerde daarin – denk maar aan topstukken als Het Laatste Avondmaal en De marteling van de heilige Erasmus. Daarom is het zinvol om Bouts te confronteren met de beeldenmakers van vandaag: sportfotografen, filmmakers, game-ontwikkelaars. In M stonden ze zij aan zij met de oude meester.

De tentoonstelling maakte deel uit van het Leuvense stadsfestival 'New Horizons'. De programmamakers wilden nieuwe perspectieven verkennen, net zoals Bouts dat in de 15e eeuw deed. Hij inspireerde hen tot het eerste 4D-muziekfestival, performances, expo's en clubnights.

225.000 bezoekers verruimden samen met Bouts 4 maanden lang hun blik in Leuven, en dat tijdens meer dan 80 activiteiten door 100 partnerorganisaties. De tentoonstellingen in M en de Sint-Pieterskerk brachten samen 134.000 bezoekers op de been.

Bruiklenen

Voor de tentoonstelling kwamen een 70-tal 15e-eeuwse meesterwerken uit internationale musea uitzonderlijk naar Leuven (Prado, Capilla Real Granada, Museo Thyssen-Bornemisza, Louvre, Rijksmuseum, National Gallery, Fine Arts Museum San Francisco,...). De triptiek van de Kruisafneming uit de Capilla Real had nooit eerder gereisd en kwam voor het eerst in 500 jaar terug naar Leuven. Het blijft nog een paar jaar in België voor een restauratie in het Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium. Als initiatiefnemer zal M dit project de volgende jaren verder in de kijker zetten, in samenwerking met de verschillende partners.

Achter de schermen maakte M als een van de eerste musea in Vlaanderen gebruik van de nieuwe indemniteitsregeling van de Vlaamse overheid. Die dekte voor een groot deel de verzekering van de internationale bruiklenen, wat ons budgettaire ademruimte gaf.

7. BLIK- VERRUIMING

7.1 PUBLIEKSBEMIDDELING BIJ TENTOONSTELLINGEN

Ook in 2023 stelden we voor iedere tentoonstelling een aangepast bemiddelingsplan op. Daarin bekijken we waar we welke content kunnen vertellen, en op welke manier we die naar het publiek kunnen brengen. M biedt introducerende muurteksten, labels en tools op maat, verdiepende zaalfolders, filmpjes, rondleidingen of kunstenaarsinterviews.

Die aanpak op maat gebruiken we ook voor audiotours en podcasts. Dat kan gaan van een toelichting met kunsthistorische insteek tot een alternatieve artistieke aanpak op basis van bijvoorbeeld poëzie of een verhaal. Zo sporen we het publiek aan om zelf na te denken over de kunstwerken.

Kunst beleven doet iedereen in z’n eigen taal. De bemiddeling van M is dus steeds drietalig.

In 2023 kregen onze bezoekers toegang tot de verdiepende content via QR-codes. We zorgen voor gratis wifi door heel het gebouw. Aan de balie stellen

we een aantal iPads ter beschikking voor wie geen eigen smartphone heeft. Bovendien zijn de publieksbegeleiders van M opgeleid om de dialoog met bezoekers aan te gaan.

Voor de tentoonstelling ‘Leen Voet’ ontwikkelden we muurteksten, een folder, een audiogids en audiodescriptie voor blinden en slechtzienden. Voor families met kinderen maakten we een zoekspel op maat en kaartjes met tekenopdrachten.

Het verhaal van de tentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ brachten we aan de hand van diverse tools: zaalteksten, audiotour, audiodescriptie en een tijdslijn met bijbehorende afbeeldingen. Voor families met kinderen was er ook bij deze tentoonstelling een zoekspel op maat en een audiotour van het Geluidshuis. In de kinderhoek waren er aangepaste opdrachten.

7.2 GIDSENWERKING

Om bezoekersgroepen te begeleiden, werkt M met een twintigtal museumgidsen. In 2023 versterkten we het team tijdelijk met 3 gidsen voor de tentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’. Zij hadden ervaring met het geven van rondleidingen voor volwassenen in verschillende talen.

Onze gidsen zijn het uithangbord van M en van de afdeling publiekswerking. Hun kwaliteit moet dan ook gewaarborgd zijn. We voeren individuele gesprekken en houden evaluaties, bevestigingen en doorlichtingen. Verder zijn er verschillende keren per jaar gidsenvergaderingen en rondleidingen door de curatoren, waarin de gidsen informatie krijgen over de komende tentoonstellingen en activiteiten.

Die vergaderingen en rondleidingen vonden in 2023 afwisselend fysiek en online plaats. Hetzelfde gold voor een aantal vormingen op maat, zoals voor rondleidingen aan blinden en slechtzienden en aan het NT2-onderwijs. Verder hielden we onze gidsen op de hoogte van wat er reilt en zeilt in het museum via de nieuwsbrief ‘M vanbinnen’ en de interne nieuwskanalen op Slack.

Overzicht vormingen

- 26-01-2023: Vormingsmoment ‘Blinden en slechtzienden’ in M
- 14-02-2023: Inhoudelijk medewerkersoverleg
- 16-02-2023: Curatorenrondleiding collectiepresentatie zaal O.E.
- 28-03-2023: Gidsenvergadering in M
- 05-04-2023: Curatorenrondleiding expo Leen Voet
- 26-05-2023: Vormingsmoment ‘NT2, Kunst Verbindt’ in M
- 08-06-2023: Curatorenrondleiding Huma Bhabha
- 13-06-2023: Inhoudelijk medewerkersoverleg
- 20-06-2023: Bezoek expo Artefact in STUK
- 22-06-2023: Preview expo ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ door curator
- 31-08-2023: Teambuilding ‘einde van de zomer’ in M
- 10-10-2023: Inhoudelijk medewerkersoverleg
- 17-10-2023: Curatorenrondleiding ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ in M
- 13-12-2023: Curatorenrondleiding ‘DOKA’ in M

7.3 EEN MUSEUMBEZOEK VOOR IEDEREEN

M heeft blijvende aandacht voor kwetsbare doelgroepen en mensen met een beperking. Elke nieuwe expo is aangepast aan hun noden. Zowel het museum als de Sint-Pieterskerk is volledig gebruiksvriendelijk voor rolstoelen.

We bieden rondleidingen op maat aan voor blinden en slechtzienden, mensen met dementie en mensen met een mentale beperking. Mensen met een beperking die graag op eigen houtje het museum bezoeken, bieden we extra ondersteuning. Denk aan begeleiding van en naar het station, een aangepast bezoekersplan of audiodescriptie.

In 2022 startten we een toegankelijkheidstraject voor blinden en slechtzienden, wat in 2023 verder vorm kreeg. Bij verschillende expo’s zorgden we voor een audiodescriptie en rondleidingen op maat. Voor onthaalpersoneel, publieksbegeleiders en gidsen organiseerden we vormingen over deze doelgroep. Die werden begeleid door de Brailleliga en door M zelf.

In 2019 hadden we samen met Toerisme voor Autisme een stappenplan uitgewerkt om mensen met ASS bij te staan voor een goede voorbereiding van hun bezoek. Dit stappenplan kreeg in 2023 een update.

Tijdens het familiefestival Krokuskriebels, een organisatie van de Gezinsbond, bood M een programma voor kinderen met een fysieke en/of mentale beperking: ‘Buitengewoon Krokuskriebels’. Concreet ging het om prikkelarme rondleidingen en rondleidingen op maat. Verder konden families die week tot rust komen in snoezelboxen of spelen op verschillende sensory play stations.

Andere initiatieven waar we in 2023 mee aan werkten waren Enchanté en Hidden disability sunflowers.

Leuven is de rijkste centrumstad van Vlaanderen, en toch leeft 15% van de inwoners onder de armoedegrens. Samen met organisaties als Iedereen Verdient Vakantie, de dienst Inburgering van de Provincie Vlaams-Brabant en OCMW Leuven en UiTPAS zet M zich in om daar iets aan te doen. Zo verlagen we de financiële drempel voor kansengroepen via een verminderd tarief en krijgen meer mensen de mogelijkheid om het museum te bezoeken. M werkt sinds 2018 samen met MuseumPassMusées, dat ook een sociaal tarief aanbiedt. In M kan je ook betalen met Sport- en cultuurcheques en geschenkbonnen van de stad voor kansengroepen.

7.4 TEVREDENHEID

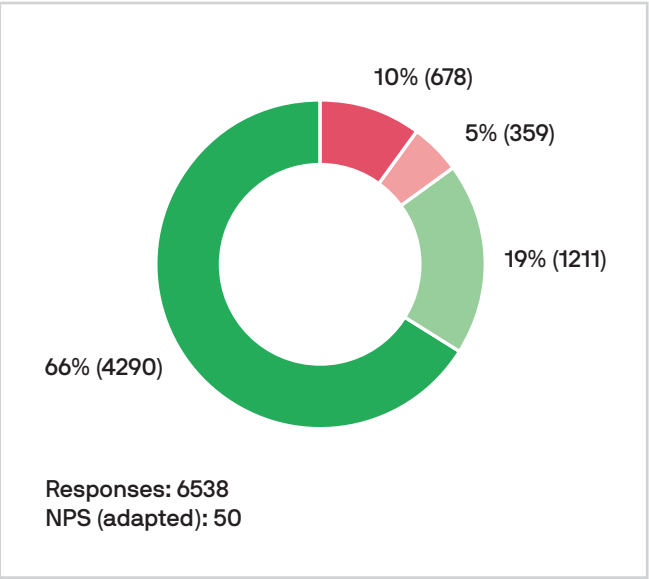
HappyOrNot in M

In 2023 gingen we door met de bevragsingszuil van HappyOrNot. Daar kunnen bezoekers hun beleving waarderen op 3 niveaus. Het eerste niveau is een algemene waardering aan de hand van smileys. Nadien kunnen ze een specifiek aspect van het bezoek benoemen, en op het eind kunnen ze nog concrete feedback geven. Via een dashboard kunnen we alle input opvragen.

In totaal kregen we via de HappyOrNot-zuil in 2023 6538 reacties. 85% van de bezoekers ervaaarde hun bezoek als positief, van wie 66% als zeer positief. 15% heeft een minder positieve ervaring beleefd, van wie 10% een negatieve ervaring.

De bezochte tentoonstelling is de voornaamste reden tot tevredenheid (59,40%), gevolgd door de behulpzaamheid van de medewerkers (16,50%).

De NPS-score uit deze bevraging voor M is 50. De NPS ofwel de Net Promoter Score meet in welke mate een organisatie wordt aanbevolen. De score kan lopen van -100 tot +100. In het algemeen kan een NPS van -100 tot 0 wel wat werk gebruiken. Een score van 0-30 is goed, 30-70 is prima en 70-100 is geweldig.

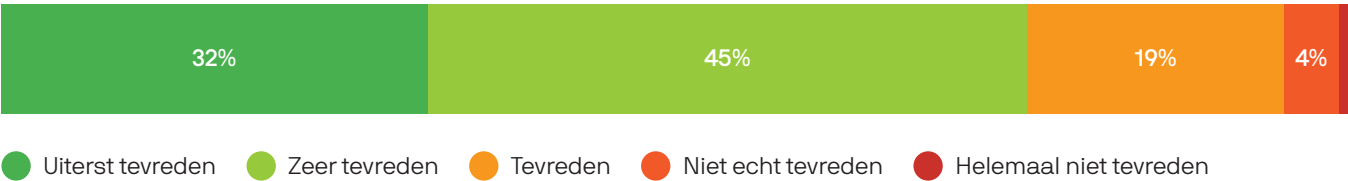

Impactonderzoek in samenwerking met Toerisme Vlaanderen

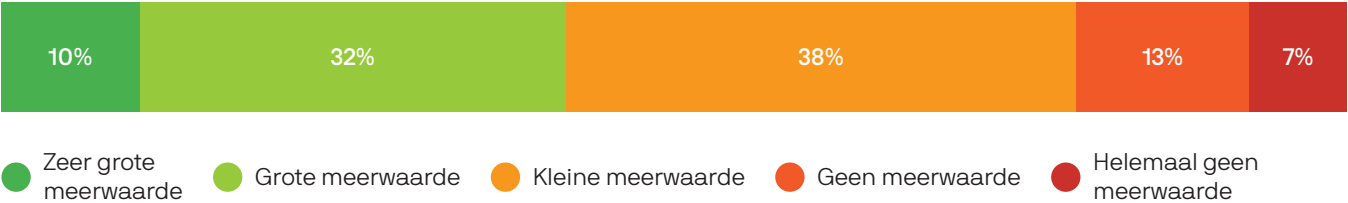
Tijdens het stadsfestival 'Bouts 2023. New Perspectives' in het najaar werkte M mee aan een onderzoek van Toerisme Vlaanderen. Dat wilde de impact van het festival meten: economisch, maar ook maatschappelijk en qua reputatie. Elke online ticketkoper kreeg

de vraag om een publiekssurvey in te vullen over het stadsfestival, en meer specifiek over de Bouts-tentoonstelling in M. Meer dan 4500 respondenten vulden de survey in. Verdere resultaten worden in 2024 verwacht.

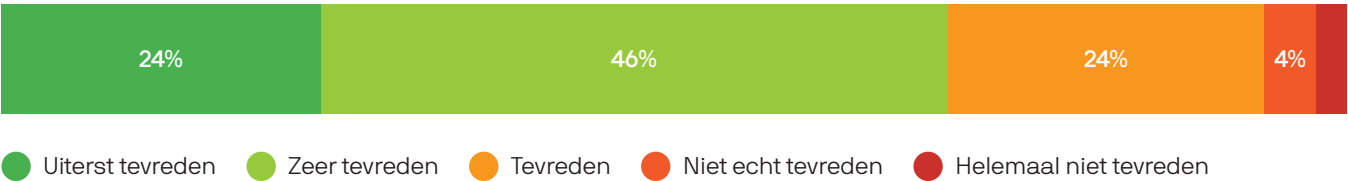
Hoe tevreden ben je over de Expo DIERIC BOUTS. Beeldenmaker in M. Leuven?

Welke meerwaarde vond je de confrontatie tussen de werken van Bouts met de hedendaagse beeldcultuur hebben?

Hoe tevreden ben je over de Expo Bouts and beyond in Stadhuis?

Monitoring Sint-Pieterskerk

Bij de invoering van het nieuwe ticketingsysteem, eind 2022, werd de monitoring in de Sint-Pieterskerk tijdelijk opgeschort. Nadien is er beslist om ze niet meer te laten doorlopen, om overlapping met het impactonderzoek in het najaar te vermijden.

Bevraging groepsbezoeken

In 2023 liep de bevraging van groepsbezoeken gewoon door. Na elk bezoek krijgt de groepsverantwoordelijke per mail de vraag om deel te nemen aan een korte tevredenheidsenquête over de rondleiding of workshop. Er zijn aparte vragenlijsten voor groepsbezoeken in schoolverband en in vrije tijd. De bevraging is beschikbaar in 3 talen: Nederlands, Frans en Engels.

7.5 MUSEUMSHOP

De samenwerking met Barbóék in M via een concessieovereenkomst liep in 2023 verder, met een correcte zakelijke en administratieve opvolging. Het jaar werd getypeerd door een groeiend aantal activiteiten zoals lezingen en boekvoorstellingen op de mezzanine. De concessiepartner vond oplossingen om te schakelen tussen periodes van wisselende drukte en bleek in staat om ook de hoge bezoekersopkomst tijdens de grote Bouts-tentoonstelling vlot op te vangen. Tijdens de zomermaanden juli en augustus werd het publieksterras sterker dan in 2022 geactiveerd met catering vanuit Barbóék in M en liveradio met partner Radio Willy.

De shop in de Sint-Pieterskerk heeft M in eigen beheer. We verkopen er artikelen en boeken die specifiek gericht zijn op mensen die om spirituele redenen de kerk bezoeken. Het aanbod is er dus beduidend anders – en daardoor ook niet concurrentieel met dat van Barbóék in M.

8. VEERKRACHT

8.1 M EN HET ONDERWIJS

M gelooft in de kracht van levenslang leren. Een museum blijft de ideale plek om te leren over kunst, de wereld, de anderen en jezelf.

Sinds 2017 hanteren we de methodiek van Visual Literacy (beeldgeletterdheid) in onze opstelling en publiekswerking. Ook ons onderwijsaanbod werken we uit aan de hand van dit model, en het model van Cultuur in de spiegel (ontwikkeld door Canon Cultuurcel).

In 2021 kregen onze onderwijsrondleidingen een update. Sindsdien duren de rondleidingen 1,5 uur. De gids biedt een gezond evenwicht tussen kennis en actie. Leerlingen krijgen informatie op maat en gaan zelf aan de slag met allerlei muzische opdrachten. Voor scholen die op zoek zijn naar meer actie, of die leerlingen creatief en artistiek willen uitdagen, bieden we de workshops ‘Hands-On’ voor het lager onderwijs en ‘TeaMspel’ voor het secundair en hoger onderwijs.

Voor de tentoonstellingen ‘Leen Voet’ en ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ ontwikkelden we rondleidingen op maat voor zowel het basis- als het secundair onderwijs. We maakten ook digitale kunstblaadjes op maat. Daarin krijgen leerkrachten inhoud bij de verschillende expo’s in M, en worden de leerlingen uitgedaagd om in de klas creatief aan de slag te gaan met de kunstwerken. De kunstblaadjes worden aangeboden via de website. Daar vinden leerkrachten ook informatie om hun museumbezoek voor te bereiden.

Speciaal voor ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ ontwikkelden we een poster met zoekopdrachten en bijbehorende informatie voor leerkrachten en leerlingen. De opdrachten konden los van de expo uitgevoerd worden in de klas, maar evengoed ingezet worden om het bezoek voor te bereiden of achteraf te verwerken. Voor leerkrachten en hun families organiseerde M (i.s.m. de Lerarenkaart van Klasse) ook een info- en verwenmoment bij de Bouts-tentoonstelling. Op het programma: een interactief bezoek aan de tentoonstelling en een livevoorstelling van het hoorspel ‘Dieric Dinges Bouts’ in gezelschap van stemacteur Warre Borgmans. Napraten deden leerkrachten bij een hapje en drankje in Barbóék.

In 2023 organiseerde M vormingsdagen voor leraren in spe, studenten sociaal cultureel werk, gidsenopleidingen en kunstwetenschappen. We informeerden de onderwijssector op regelmatige tijdstippen over ons aanbod via nieuwsbrieven op maat. Samen met een aantal partners stapt de publiekswerking van M ook graag mee in enkele projecten voor het onderwijs, zoals het jaarlijkse Muzette en de onderwijsweken rond Erfgoeddag. En ook dit jaar konden leerkrachten op vertoon van hun lerarenkaart het museum weer op elk moment gratis bezoeken.

Meer dan vermeldenswaard is ten slotte ‘Het kunstlab van M’, een project om jongeren uit het secundair onderwijs te laten experimenteren met artificiële intelligentie en kunst. In hoofdstuk 8.4 lees je er meer over.

8.2 VRIJETIJD SAANBOD IN M

M wil zijn bezoekers een leven lang van kunst laten genieten. We willen een uitgebreid publiek aanspreken. Er zijn programma’s en activiteiten voor onder meer families met kinderen (rondleidingen, workshops en voorstellingen), jongeren, studenten, volwassenen en senioren.

Aanbod families

In 2023 organiseerde M heel wat events en activiteiten voor families, zoals de museumspelstraat met bijbehorend zomerfestival. We speelden in op Krokuskriebels (initiatief Gezinsbond i.s.m. Faro), het Rode Hond-festival (initiatief 30 cc) en Kunstendag voor kinderen (initiatief Vlaamse gemeenschap).

Families met kinderen kunnen op elk moment een familieparcours volgen, zowel voor het museum als voor de Sint-Pieterskerk. M ontwikkelt deze parcours op maat voor de allerjongsten (4 tot 6 jaar) en voor lagereschoolkinderen (6 tot 12 jaar). Met een boekje of via een hoorspel op de audioguide krijgen ze spelenderwijs uitleg over een thema of een expo, met bijbehorende opdrachten die een actieve kunstbeleving stimuleren. M wil zo het contact en het samenspelen tussen ouder en kind aanmoedigen. In 2023 ontwikkelden we familieparcours bij de expo’s ‘Leen Voet’ en ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ en de collectiepresentatie (het familievriendelijke “spel van Vlieg”). Bij de Bouts-expo maakten we bovendien ook een audiotour op maat van families, samen met het Geluidshuis. Daarnaast boden we families op regelmatige tijdstippen familierondleidingen aan.

In de lobby van M kunnen families gratis terecht in de kinderhoek. In 2023 werd die heringericht. Gezinnen kunnen er tekenen, kleuren en spelen met woorden en figuren op een magneetmuur. Alle opdrachten zijn gelinkt aan de expo’s, en worden dan ook regelmatig aangepast.

Aanbod volwassenen

Voor volwassenen bestaat er een uitgebreid aanbod aan groepsrondleidingen of activiteiten waarbij je individueel kan aansluiten.

De rondleidingen voor groepen zijn gelinkt aan de collectie of/en aan de tijdelijke tentoonstellingen. M biedt ook combirondleidingen aan waarin zowel de collectie als de tijdelijke tentoonstellingen aan bod komen. Voor bezoekers die van het hele museum

willen proeven tijdens een eerste kennismaking is er het format ‘M in the mix’.

Naast een groepsaanbod biedt M speciale activiteiten aan in het kader van jaarlijkse evenementen zoals Erfgoeddag en de Seniorenmaand.

Ook zijn er op regelmatige tijdstippen, telkens op zondag, instaprondleidingen. Bezoekers kunnen individueel aansluiten bij een gids.

Aanbod jongeren en studenten

Voor studenten en jongeren organiseert M rondleidingen en activiteiten op maat. Zo was er in 2023 opnieuw ‘M blokt’: tijdens de examenperiode boden we studenten een rustige en inspirerende studeerplek in het museum aan. Tijdens de pauzes waren er gratis activiteiten, zoals speeddates in de expo’s of yoga in de tuin van M.

Voor de binnenprogrammatie van M-IDZOMER werkten we een aanbod op maat uit met het Leuvense jeugdhuis SOJO. Jonge muzikanten van het collectief Onionfuzz stelden een setlist samen waarvoor ze zich lieten inspireren door kunstwerken uit onze collectiepresentaties. Door jonge mensen de kans te geven hun talenten te ontplooien, bereikten we een groter deel van deze doelgroep.

Nog in 2023 zetten we ‘De Kunstroof’ verder in de markt: een spel waarmee jongeren op een heel andere manier kunst kunnen ontdekken. Ze worden uitgedaagd om codes te kraken, puzzels te ontrafelen en speuopdrachten uit te voeren.

In 2023 vond ook de tweejaarlijkse Museumnacht voor studenten en jongeren plaats. Voor de organisatie werkten we samen met de Dienst Cultuur van de KU Leuven. Behalve een nachtelijk bezoek aan ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ stonden er concerten, rondleidingen en workshops op het programma. Speciaal voor dit event werkten we ook een project uit met het Leuvense jeugdhuis BURN: jongeren lieten zich door de kunstwerken van Bouts inspireren voor spoken word en rap.

8.3 DE KUNSTBRUG: COMMUNITYPROJECT MET DE MATER DEI-SCHOOL

Tussen 2016 en 2022 sloegen M en Basisschool Mater Dei de handen in elkaar voor ‘De Kunstbrug’, een samenwerkingsproject met de steun van de Koningin Fabiolastichting.

Mater Dei is een superdiverse school die sterk inzet op muzische vorming. Dat helpt kinderen om zich te uiten in diverse ‘talen’ zoals beeld, drama en beweging, en het is ook een inrijpoort voor taal-adoptie. In het kader van ‘De Kunstbrug’ werkte een leerkracht van Mater Dei één dag per week in M. De kinderen en leerkrachten kwamen geregeld bij ons op bezoek, en omgekeerd. Voor het derde, vierde en zesde leerjaar ontwikkelden we telkens een gericht aanbod. Ook de ouders en de buurt werden betrokken.

In 2022 eindigde ‘De Kunstbrug’, maar de samenwerking loopt verder. In 2023 verankerden we het project verder in de school en in M, zij het zonder projectsubsidie. Er stonden nog steeds bezoeken, rondleidingen en workshops op het programma, net zoals de gidsenopleiding voor het zesde leerjaar. Eén keer per semester gaat een medewerker van M naar de school om toelichting te geven bij onze programma’s en tentoonstellingen en om met de leerkrachten informatie uit te wisselen over de schoolwerking. Zo blijven we samen bruggen bouwen.

De publicatie uit 2022 over het project verspreidden we dit jaar verder in het culturele en onderwijsveld in binnen- en buitenland. Voor het Kunstbrug-project ontvingen we dit jaar ook de Best Practice Award van de internationale museumkoepel ICOM/CECA. Naar aanleiding daarvan mochten we het project gaan voorstellen op de ICOM/CECA-conferentie in Singapore.

Beeld bewerkt beeld van 'List', Cesare Mussini, Collectie M Leuven, bron artinflanders.be & bewerkt beeld van 'Dinosaur #07', Michael Van den Abeele, 2014, Cera-collectie bij M Leuven, foto Isabelle Arthuis, de kunstenaar

8.4 PARTICIPATIETRAJECT ‘HET KUNSTLAB VAN M’

Sinds 2017 zetten we geregeld participatietrajecten op met onze bezoekers. Daarin kunnen ze zelf creatief aan de slag gaan met onze collectie en onder begeleiding van onze medewerkers een vernieuwende expo creëren. In 2021 moesten we onze werkwijze echter aanpassen. We hadden participanten geselecteerd voor het project ‘De tien’, maar vanwege corona konden we niet samenkomen in de museumzalen. Noodgedwongen schakelden we over op een digitaal experiment, in de vorm van een spel met verschillende afleveringen. Het resultaat is nog tot april 2024 te zien in de zalen van M.

Na dit eerste experiment met digitale participatie besloten we een soortgelijk traject op te zetten voor het secundair onderwijs. Na een vooronderzoek kozen we voor een actuele insteek: artificiële intelligentie. Het resultaat was ‘Het kunstlab van M’, een nieuwe website die voor iedereen toegankelijk is maar zich specifiek richt op het onderwijs. De site nodigt leerlingen uit om 30 kunstwerken uit de M-collectie te ontdekken en als inspiratie te gebruiken om zelf, met behulp van AI, een nieuw beeld te creëren. Alle gedeelde beelden worden getoond in een digitale expo op de site. ‘Het kunstlab’ heeft geen einddatum en behoort tot ons vaste onderwijsaanbod.

Dit project kwam tot stand in samenwerking met Cera.

M-idzomer breekt uit - copyright Diederik Craps

8.5 PROJECTEN MET MAAT-SCHAPPELIJK KWETSBAARE DOELGROEPEN

Kinderziekenhuis

In 2023 organiseerden we een aantal workshops in de Muze-ruimte van het Kinderziekenhuis van UZ Leuven. De patiëntjes kunnen niet naar het museum komen, maar via de workshops willen we ze toch de kans geven om de kunst van M te beleven en hun creativiteit en verbeelding de vrije loop te laten.

In het kader van de tentoonstelling 'Leen Voet' toonden we in de Muze-ruimte posters met opdrachten, waaraan we ook workshops linkten. Tijdens die workshops lieten de patiëntjes zich door werken van Leen Voet inspireren om eigen collages te maken.

In het najaar van 2023 stonden er workshops rond de Bouts-tentoonstelling gepland, maar om praktische redenen werden die uitgesteld naar het voorjaar van 2024.

Mensen met een beperking

M heeft blijvende aandacht voor kwetsbare doelgroepen en mensen met een beperking. Elke nieuwe expo is aangepast aan hun noden. Zowel het museum als de Sint-Pieterskerk is volledig gebruiksvriendelijk voor gebruikers van rolstoelen. We bieden rondleidingen op maat aan voor blinden en slechtzienden, mensen met dementie en mensen met een mentale beperking. Mensen met een beperking die graag op eigen houtje het museum bezoeken, bieden we extra ondersteuning.

Aanbod voor anderstalige nieuwkomers

Voor het NT2-onderwijs (Nederlands tweede taal) bieden we rondleidingen op maat aan onder de titel 'Kunst Verbindt'.

In 2023 gingen we aan de slag met een actieplan dat we in 2022 hadden opgesteld, na een bevraging rond de noden van deze doelgroep. Samen met experts uit het onderwijs- en cultuurveld werkten we een reader uit voor 'Kunst Verbindt'. Verschillende M-gidsen kregen een opleiding om deze doelgroep te begeleiden. In mei, juni en september was er een testfase waarin een aantal NT2-groepen de rondleiding volgden. Achteraf gingen we met hen in gesprek om feedback te verzamelen en het aanbod verder bij te sturen. In het najaar werkten we een 'Kunst Verbindt'-rondleiding uit rond de Dieric Bouts-expo.

Leuven Hulp

'M-IDZOMER breekt uit' is een jaarlijks muziek- en kunstenprogramma voor de gedetineerden in de hulpgevangenis van Leuven. Samen met het Depot en de Rode Antraciet werkten we een programma op maat uit. Vooraf organiseerden we workshops rond beeld en taal in de gevangenis, die werden begeleid door een medewerker van M. De resultaten werden tijdens M-IDZOMER in de lobby van het museum voorgesteld. Zo werd de werking van dit project ook zichtbaar in M zelf, wat de bewustmaking rond deze problematiek versterkte.

8.6 VRIJWILLIGERSWERKING

Om de vrijwilligerswerking verder te professionaliseren werd meer dan 10 jaar geleden besloten om een vrijwilligersbeleid uit te werken en van hieruit jaarlijkse acties op te zetten. In wat volgt gaan we dieper in op de belangrijkste acties uit 2023.

Planningswebsite Beeple en vrijwilligerstaken

Om een duidelijk kader te bieden aan de vrijwilligers en personeel over verwachtingen en verplichtingen, is er voor iedere vrijwilligersopdracht een taakomschrijving opgesteld.

De projectverantwoordelijke schrijft deze uit volgens bepaalde criteria waarna de vrijwilligerscoördinator dit vervolgens goedkeurt of eventueel aanpast in samenspraak met de projectverantwoordelijke. Doorheen het jaar worden deze taakomschrijvingen verder bijgestuurd aan de hand van feedback van medewerkers en vrijwilligers.

Via Yesplan kunnen de projectverantwoordelijken vrijwilligers aanvragen voor bepaalde afgelijnde taken. Zij geven de taak, locatie, datum, tijd, het aantal gewenste vrijwilligers en eventuele extra informatie in die dan vervolgens naar de planningswebsite Beeple vloeit. De vrijwilligerscoördinator plant dan vervolgens de vrijwilligers en staat in voor de verdere communicatie en opvolging.

Bovendien zijn er op de vrijwilligerswebsite Beeple allerlei nuttige documenten, informatie en verslagen terug te vinden wat het een belangrijke tool maakt in het managen van de vrijwilligerspoele.

Vorming en activiteiten

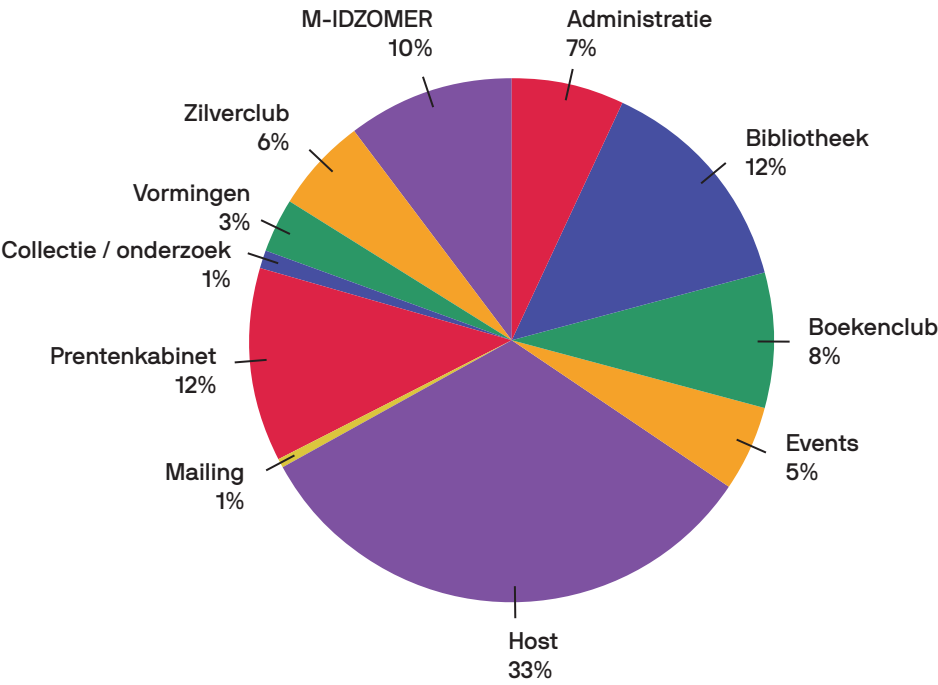
M engageert zich om de competenties en knowhow van onze vrijwilligers te behouden en aan te scherpen. Ieder jaar is er dan ook een aanbod waarop ze kunnen intekenen. In 2023 stonden deze activiteiten op het programma:

- Vrijwilligersuitstap in het kader van de ‘Week van de Vrijwilliger’. Op 3 maart bedankten we onze actieve vrijwilligers met een dagje Gent. We bezochten de tentoonstelling ‘Theodoor Rombouts: Virtuoso van het Vlaamse Caravaggisme’ in het MSK. Na een uitgebreide lunch in Mub’art was er na de middag een gegidste stadswandeling over de kunst in en rond het Citadelpark. Er waren 46 deelnemers, het hoogste aantal sinds we de jaarlijkse uitstappen organiseren.
- Als extra waardering voor onze vrijwilligers organiseren we bij iedere nieuwe tentoonstelling 2 of 3 gegidste rondleidingen. Vrijwilligers met een publieke en informatieve functie kunnen zich zo beter voorbereiden op hun taak.

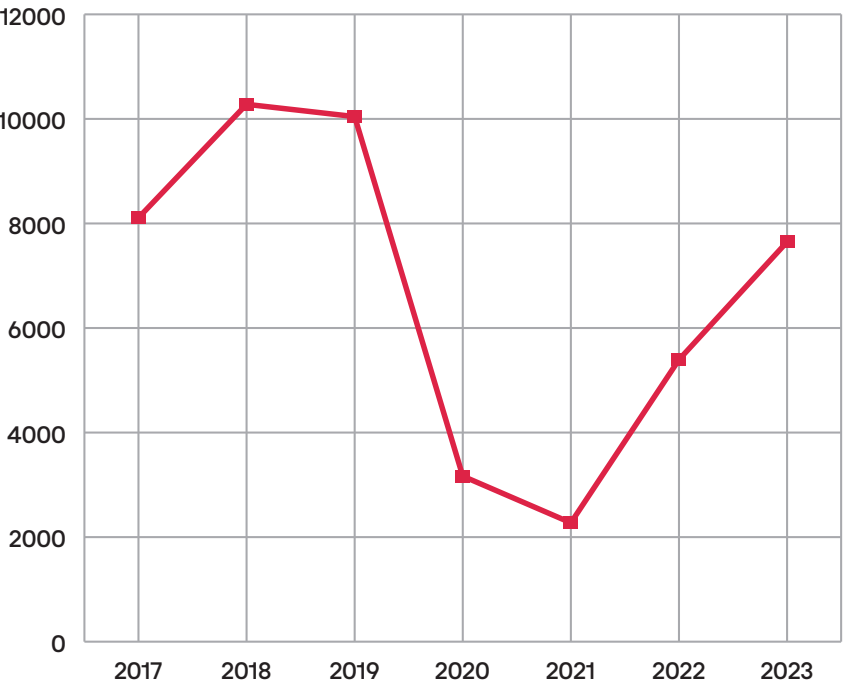
Vrijwilligerswerking in cijfers

- In 2023 presteerden 123 vrijwilligers in totaal 7.648 uren.
- De vrijwilligerswerking groeit weer opmerkelijk na de moeilijke coronajaren. 2023 was dan ook het eerste volledige jaar dat we weer op volle toeren konden draaien.
- Het aantal vrijwilligersuren bij Algemeen is erg gestegen. Dat heeft te maken met de talrijke evenementen rond het stadsfestival rond Dieric Bouts, en met het inschakelen van een halftijdse vrijwilliger om de personeels- en financiële administratie te ondersteunen.
- Bij de afdeling Oude Kunst is het aantal vrijwilligersuren licht gestegen. De vrijwilligersploeg is er opnieuw stabiel, zoals voor de pandemie.
- Het aantal vrijwilligersuren bij de afdeling Publiekswerking is sterk gestegen ten opzichte van 2022. Dat kwam door de extra inzet van M-Hosts in het Bouts-najaar.
- - Het aantal vrijwilligersuren van de afdeling Hedendaagse Kunst is stabiel gebleven.

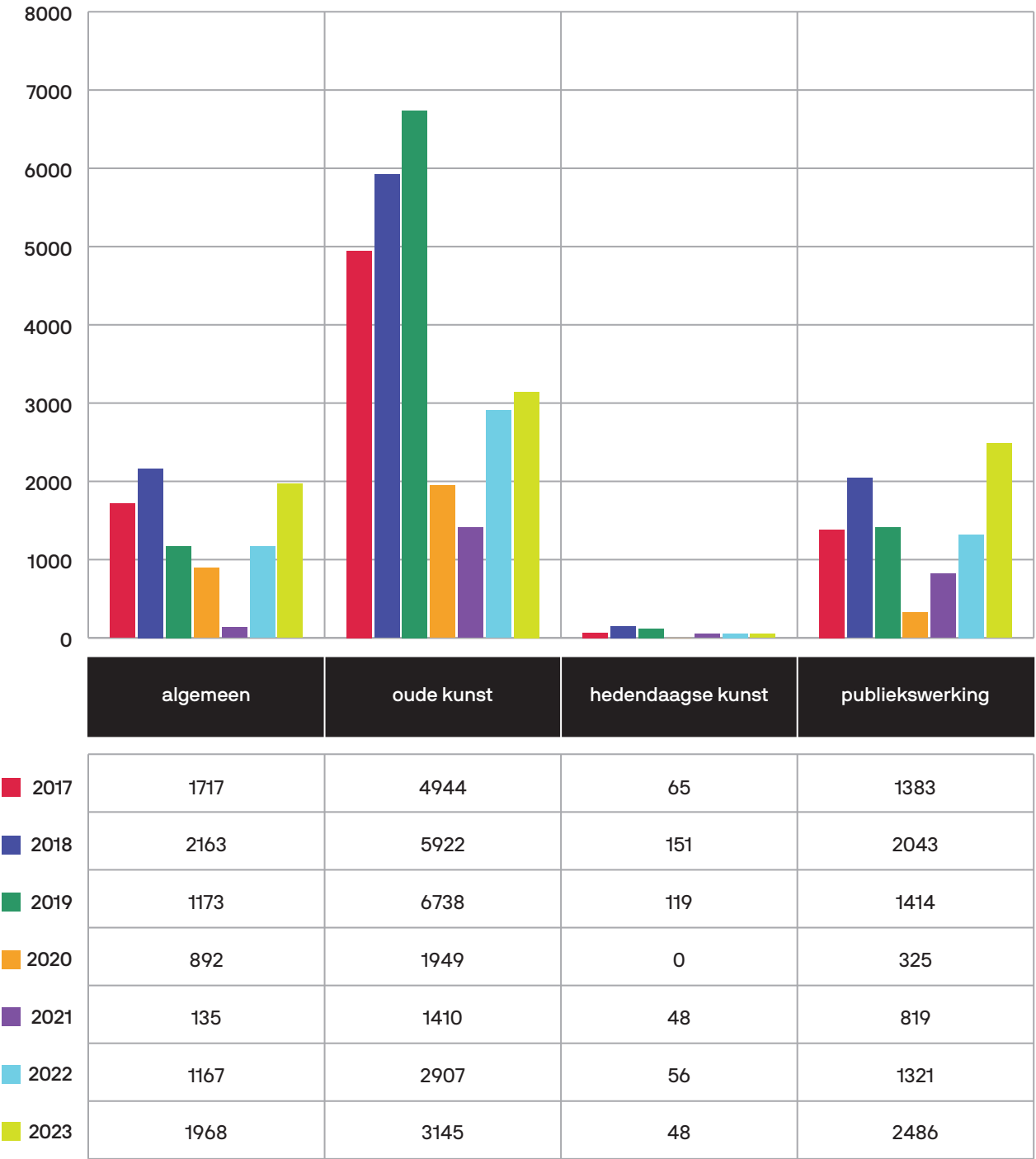
Vrijwilligerswerking in cijfers: verdeling verschillende taken

Evolutie aantal gepresteerde uren per jaar

Evolutie aantal gepresteerde uren per jaar met onderverdeling per afdeling

8.7 M-COMMUNITY

De M-community bestaat uit de M-bassadeurs en de M-cenassen. Zij dragen het museum in hun hart en spelen een cruciale rol in ons voortbestaan. Als blijk van waardering voor hun steun en lidmaatschap krijgen ze de kans om deel te nemen aan een zorgvuldig samengesteld programma dat draait rond verdieping, exclusiviteit en ontmoetingen.

M-bassadeurs

Tijdens de grote Bouts-tentoonstelling in 2023 lanceerden we een actiegerichte campagne om het M-bassadeurlidmaatschap nog meer onder de aandacht te brengen. Onder de slogan «Kom voor BOUTS, blijf voor M» kregen bezoekers de mogelijkheid om hun museumticket na afloop van het bezoek in te ruilen voor een M-bassadeurlidmaatschap met korting. De campagne werd breed verspreid via diverse mediakanalen, waaronder folders, mailings, de website, sociale media, wobblers in bussen van De Lijn en een interview op ROB-tv. We zetten ook extra salespromotoren in die gedurende enkele maanden actief in de lobby van het museum bezoekers aanspraken en informeerden over de voordelen van het M-bassadeurschap en de actie. Het promotionele aanbod tijdens de campagne (ruil museumticket voor korting op lidmaatschap) kende geen bijval op zich. De campagne droeg bij wel tot een (lichte) groei van het totale aantal lidmaatschappen.

Museum Leuven

Kom voor BOUTS, blijf voor M

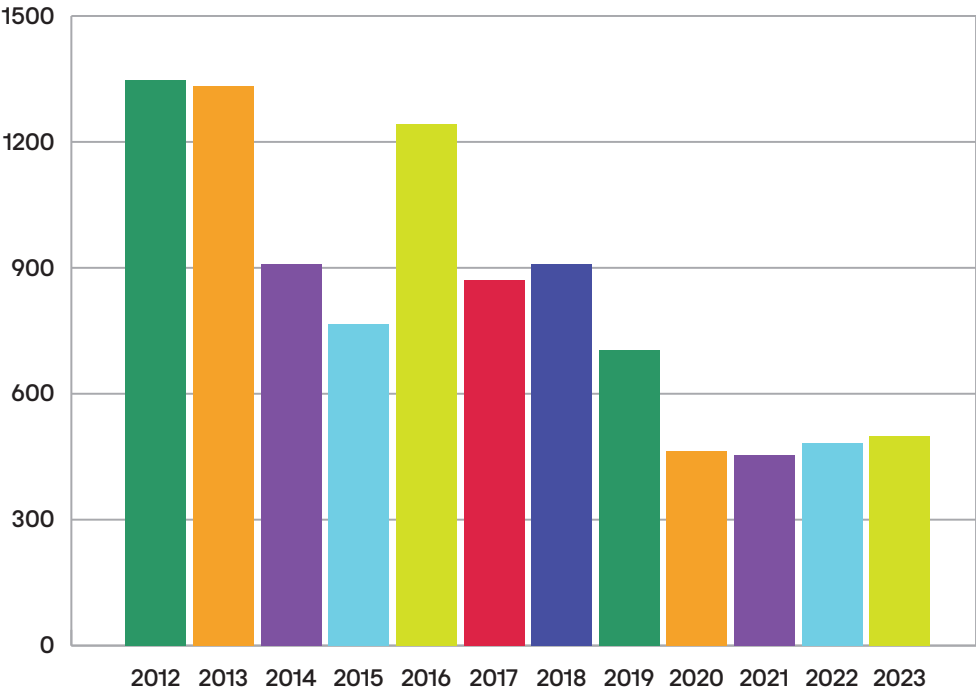
Ruil je ticket in en krijg directe korting op je M-bassadeurlidmaatschap*

KOM VOOR BOUTS, BLIJF VOOR M.

Totale verkoop
M-bassadeurslidmaatschappen
(01.01.2023 – 31.12.2023)

M-bassadeur	140
M-bassadeur & Museumpas	234
Totaal	374

Ledenbestand M-bassadeurs
2012 - 2023

M-bassadeursprogramma

Activiteiten in M	Aantal
Rondleiding ‘Albast’ met gids	13
Rondleiding ‘Museum in beweging’	33
Rondleiding ‘Albast’ met gids	13
Toonmoment M-resident Niels Poiz (M-community performance)	12
Rondleiding Leen Voet en Jill Magid	19
Rondleiding Leen Voet en Jill Magid	16
Vriendendag	112
Rondleidingen ‘M in the mix’	16
Rondleidingen ‘M in the mix’	9
Rondleiding ‘Dieric Bouts’ met koffie en taart	38
Rondleiding ‘Dieric Bouts’ met koffie en taart	17
Blik achter de schermen van Bouts - exclusieve lezing voor M-community	53
Playground voor M-community	9
Rondleiding ‘Dieric Bouts’ met koffie en taart	22
Rondleiding ‘Dieric Bouts’ met koffie en taart	24
Rondleiding ‘DOKA’ met een gids	17
Rondleiding ‘DOKA’ met een gids	11
Rondleiding ‘Dieric Bouts’ met koffie en taart	22
Extra-murosactiviteiten	Aantal
Daguitstap Luik	31
Daguitstap Eindhoven	36
Rondleiding ‘Kennis aan de Ketting’ in de Universiteitsbibliotheek	19
Rondleiding ‘Kennis aan de Ketting’ in de Universiteitsbibliotheek	14
Rondleiding ‘Kennis aan de Ketting’ in de Universiteitsbibliotheek	18

9. PERFORMANTIE

9.1 AANVULLENDE FINANCIERING

9.1.1. M-LIFE

Het M-LIFE-fonds bestaat sinds oktober 2015. Het is nauw verweven met de M-cenaswerking en stelt zich tot doel financiële middelen te verzamelen om culturele, wetenschappelijke, museale en/of publieksgerichte activiteiten van M in de breedste zin te ondersteunen. Daarnaast kan het fonds steun toekennen aan kortlopende, langlopende, eenmalige of terugkerende projecten of activiteiten, of aan projecten of activiteiten van roerende of onroerende aard, binnen of buiten de gebouwen of het domein van M. In 2023 waren er geen specifieke campagnes of acties.

Inkomsten 2023

M-cenas-lidmaatschappen	€ 17.500
Algemene giften (via aankoop tickets of gerichte storting)	€ 2.015
Totaal	€ 19.615

9.1.2. Zaalverhuur en evenementen

Aantal evenementen

Categorieën	
Zaalgebruik door M	222
Zaalgebruik door structurele partners	59
Vzw's	0
Commerciële events	74
SUBTOTAAL	456

Het gros van onze secundaire ruimtes werd ook in 2023 gebruikt voor interne evenementen, inclusief vergaderingen en opleidingen. In 21% van de gevallen ging het om commercieel gebruik, in 9% om zaalgebruik door structurele partners (tegen kortingstarief of louter logistieke kost), en in 7% om evenementen in het kader van een samenwerkingsovereenkomst (Stad Leuven, partnerships ...).

Zaalhuur en evenementen bleven ook dit jaar een belangrijke pijler in de aanvullende financiering van M. De resultaten lagen zelfs hoger dan in de begroting was ingeschat. De zaalhuurprijzen werden in september 2023 bovendien geïndexeerd - positieve vooruitzichten voor 2024 dus, zonder dat het lijkt te leiden tot verlies van klandizie.

Opbrengsten

Categorieën	
Zaalgebruik door M	-
Zaalgebruik door structurele partners	€ 35.340,35
Vzw's	-
Commerciële events	€ 98.493,50
SUBTOTAAL	€ 133.833,85

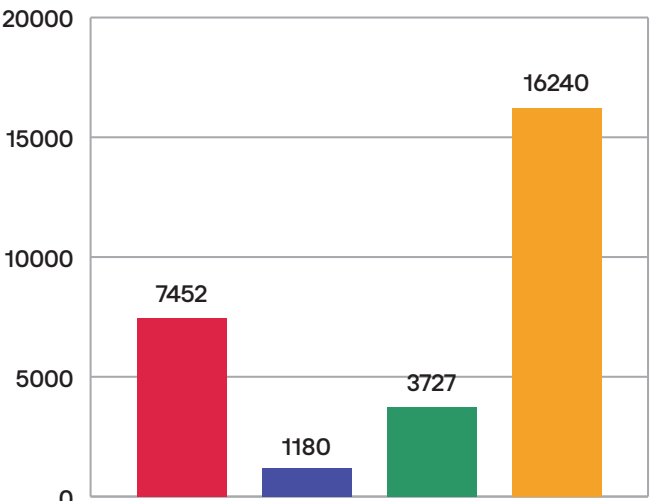
Bezoekerscijfers evenementen

Maand	Event-bezoeker
januari	930
februari	690
maart	3.324
april	2.285
mei	2.146
juni	2.625
juli	9.489
augustus	1.850
september	1.124
oktober	2.823
november	1.949
december	1.252
	30.487

Als we de bezoekersstroom van M (exclusief Sint-Pieterskerk) afzetten tegen de eventbezoekers, zien we dat de tendens van de voorgaande jaren zich doorzet: evenementen zorgen voor gemiddeld 30% (26% in 2023) van het totale aantal bezoekers.

Delen we de eventbezoekers verder op in de vier vaste categorieën, dan zien we dat het merendeel naar M komt voor de omkaderende activiteiten:

Categorieën:	
Omkaderende activiteiten	Lezingen, films, docu's, vernissages, activiteiten voor de vrienden in het kader van tentoonstellingen, Zomer van M, M-IDZOMER
Culturele activiteiten	Festivals (Afrika Filmfestival, Druk in Leuven, Wintertijd), Radio 2-uitzendingen
Sectorale activiteiten	Studiedagen, infosessies met inhoudelijke link
Receptieve activiteiten	Geen inhoudelijke link, enkel zaalverhuur & evenementen Barbóék in M

9.1.3. Zomer van M

De Zomer van M liep dit jaar van 1 juli tot en met 27 augustus. Het programma wil families met kinderen en jonge werkende mensen op een laagdrempelige manier verwelkomen in M en ze uitnodigen om kennis te maken met ons programma.

M werkt tijdens de Zomer van M samen met tal van culturele en educatieve partners. In 2023 waren dat (exclusief M-IDZOMER): Koning Kevin, Jonge Helden, Atelier Kastart, Cirklabo, Inuit, De Fermentine en Radio Willy.

Tijdens de Zomer van M organiseerden we heel wat verrijkende activiteiten:

- Tijdens de openingsuren van M: publieksterras en tuin als laagdrempelige lees- en speelplek, als deel van openbare ruimte in Leuven én met consumptiemogelijkheid via Barbóék in M
- Radio Willy als hoofdpartner, met liveradio tussen 11 en 18 u op weekdagen
- Iedere donderdagavond afterwork op de ZoMerbar met diverse activiteiten in samenwerking met lokale partners
- 4-daags festival M-IDZOMER in het midden van de zomervakantie
- Ieder weekend: museumspelstraat met doorlopend kinderprogramma en zomerbrunch door Barbóék in M
- 4 zomerkampen georganiseerd door Koning Kevin
- Slow Reading-terras op zondag door Barbóék in M

In totaal konden we tijdens de tweede editie van de Zomer van M rond de 4.000 bezoekers (exclusief M-IDZOMER) verwelkomen in de museumtuin en op het publieksterras.

9.1.4. M-IDZOMER

In 2023 organiseerden M en Het Depot de 12e editie van M-IDZOMER, een eigenzinnig muziek- en cultuurfestival in de binnentuin van M. Dit jaar trok dat zowat 7300 bezoekers. Ook de vip-formule blijft een succes, met 436 festivalgangers op het dakterras.

Naast de grote muzikale namen op het buitenpodium en in het Forum (het auditorium) maakten we in het museum en de eventruimtes plaats voor jong, opkomend talent. Enerzijds via Het Depot met het ‘Loof! café’, een podium voor startende songwriters die schrijfsessies, jams, advies en begeleiding kregen van topcoaches; anderzijds via het binnenprogramma van M.

Vanuit de afdeling hedendaagse kunst werden er ook enkele installaties en performances geprogrammeerd, onder meer van Daan Gielis, Clara Thomine, Olivia Hernaiz en Georgy Chtchevaev.

Tijdens het M-IDZOMER-weekend werken we voor de catering uitsluitend met Leuvense partners: Optimist, Café Sport, Darza, Zuut en Het Land aan de Overkant.

9.1.5. M-cenassen

De M-cenassen ondersteunen de missie van M financieel en krijgen toegang tot een door M gecureerd programma, zowel binnen als buiten de museummuren. Met een lidgeld van €1000 per persoon dragen ze bij aan de groei van projecten binnen het M-LIFE Museumfonds. Dat fonds, dat is ondergebracht bij de Koning Boudewijnstichting, speelt een cruciale rol in het ondersteunen van toekomstige initiatieven en projecten die het culturele landschap verrijken en toegankelijk maken voor een breed publiek.

In 2023 waren er in totaal 58 M-cenassen.

M-cenasprogramma

M-cenassen kunnen, bovenop het volledige M-basadeursaanbod (zie boven), ook gebruikmaken van exclusieve activiteiten zoals M-cenasreviews, bezoeken aan privéverzamelaars en kunstenaarsateliers en een M-cenas-eindejaarsdiner.

Activiteiten in M	Aantal
M-cenaspreview Leen Voet en Jill Magid met walking dinner	47
M-cenaspreview ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ met walking dinner	49
M-cenas eindejaarsdiner	52
Extra muros-activiteiten	Aantal
Atelierbezoek Sofie Muller en Marie Cloquet	18
Rondleiding BRAFA met Bank Delen	23
Bezoek kunstcollectie Vlaams Parlement	22
Atelierbezoek Felicitas Rohden	15
Bezoek privécollectie Alain Servais	25
Atelierbezoek M-resident Lola Daels	13

9.2 MARKETING EN COMMUNICATIE

M zet actief in op mensen en hun interesse in kunst: van nieuwsgierigen die wel eens blijven hangen bij een mooi plaatje, over bezoekers die dieper zoeken en hun leven willen verrijken met kunst, tot mensen voor wie kunst de essentie is, die niet kunnen leven zonder. In onze communicatiemix vragen we ons telkens opnieuw af welke content bij welk interesseprofiel past. Die mix stellen we ook voortdurend bij op basis van data en analyse.

We geven die strategie concreet vorm in campagnes via verschillende kanalen, telkens aangepast aan het doel. Voor de tentoonstelling ‘Leen Voet’ ontwierpen we bijvoorbeeld straataffiches voor drukbezochte hotspots in Antwerpen en Brussel. Tijdens de eindejaarscampagne stonden de spotlights dan weer op collectiestukken, die werden uitgelicht in een affiche-campagne en een socialmediacampagne. We sloten ook verschillende mediadeals, zoals met de VRT voor de internationale toptentoonstelling ‘Dieric Bouts. Beeldenmaker’ en met Different Class om content te maken rond de M-residenten, Leen Voet, Playground en meer.

Voor de wervingscampagne om meer M-bas-sadeurs aan te trekken, overstelpen we de regio Leuven met wobblers (de figuurtjes die je aan de palen in bussen van De Lijn ziet hangen). We ontwierpen ook stickers en affiches voor het museum zelf. Voor de Zomer van M werkten we een huisstijl en merchandising op maat uit, met vrolijke buiten- en binnenaffiches – helaas regent het ook soms in de zomer – in Leuven en omstreken.

Interne communicatie

Interne nieuwsbrief M Vanbinnen

Naar vaste medewerkers, jobstudenten en stagiaires

- 11 nieuwsbrieven
- Gemiddeld aantal ontvangers: 77
- Gemiddelde open rate: 83,4% (+ 10%)
- Gemiddelde click-through rate: 41,8% (+ 20%)

Naar ruimere werkgemeenschap (IBO, Artikel 60, freelancers en externe technici, gidsen, vrijwilligers, gelegenheidspersoneel)

- 11 nieuwsbrieven
- Gemiddeld aantal ontvangers: 139
- Gemiddelde open rate: 75,8% (+ 5%)
- Gemiddelde click-through rate: 27,9% (+ 5%)

Externe communicatie

Kerncijfers socialemediakanalen

- Facebook: 17.937 volgers
- Instagram: 14.491 volgers (+ bijna 2000)
- LinkedIn: 2.434 volgers
- X: 7.540 volgers

Kerncijfers pers

In 2023 verstuurden we 79 persberichten:

- 43 Nederlandstalige
- 17 Franstalige
- 19 Engelstalige

Kerncijfers website

In 2022 gaven we de cookiepolicy een update volgens de recente GDPR-regels. De website trok in 2023 146.024 bezoekers, samen goed voor 458.647 pagina-weergaven. Ze bekeken gemiddeld bijna 2 pagina’s per keer, en een sessie duurde gemiddeld 3 minuten en 47 seconden.

Bron van bezoeken:

- België: 80%
- Nederland: 6,33%
- Frankrijk: 4,28%
- USA: 0,87%
- Duitsland: 1,25%

Kerncijfers mailings en nieuwsbrieven

In 2023 verzond M 268 verschillende mailings en nieuwsbrieven. We investeerden actief in service-mailings vanuit ons vernieuwde ticketsysteem Ticketmatic, dat in maart 2023 in gebruik werd genomen. Mailings en nieuwsbrieven zijn een belangrijke pijler in onze communicatiematrix, zowel voor awareness als voor conversie. De openingsrate (OR) verwijst naar het percentage van de totale ontvangers die een e-mail daadwerkelijk openen. De mailings en nieuwsbrieven voldoen aan hoge kwaliteitseisen: dat vertaalt zich in cijfers die ruim boven het Europees gemiddelde liggen.

- Waarvan 40 uitnodigingen
- Waarvan 127 nieuwsbrieven, met 21 verschillende types

- Nieuwsbrief HK Peers, EN
- Nieuwsbrief HK Peers, NL
- M Vanbinnen
 - Twee varianten
- Nieuwsbrief Breed publiek
- Nieuwsbrief M-cenas
- Nieuwsbrief M-bassadeur
- Nieuwsbrief B2B
- Nieuwsbrief Volwassenenonderwijs
- Nieuwsbrief Deeltijds kunstonderwijs
- Nieuwsbrief Hoger onderwijs
- Nieuwsbrief Secundair onderwijs
- Nieuwsbrief Lager onderwijs
- Nieuwsbrief Kleuteronderwijs
- Playground, NL
- Playground, EN

1 Volgens cijfer van Global DMA <https://globaldma.com/international-email-benchmark/>

- Denkvoer
- Magazine
- M-IDZOMER
- Zomer van M
- Zomer van M voor families
- M-LIFE

→ Waarvan 53 verschillende (semi-)automatische mailings, waaronder deze terugkerende mailings:

- Welkom M-bassadeur
- Hernieuwing M-bassadeur
- Herinnering hernieuwing M-bassadeur
- Denkvoer reminder met praktische info
- Denkvoer opvolgmail
- Let’s Talk Leuven opvolgmail
- Bevraging bezoekerservaring Sint-Pieterskerk, NL
- Bevraging bezoekerservaring Sint-Pieterskerk, FR
- Bevraging bezoekerservaring Sint-Pieterskerk, EN
- Bevraging groepsbezoek, groep, NL
- Bevraging groepsbezoek, groep, FR
- Bevraging groepsbezoek, groep, EN
- Bevraging groepsbezoek, school, NL
- Bevraging onderzoek Bouts, NL
- Bevraging onderzoek Bouts, FR
- Bevraging onderzoek Bouts, EN

Digitaal Magazine: → Ontvangers: – Maart 2023: 370 – Oktober 2023: 596 → Gemiddelde OR: 68,1% → Gemiddelde CTR: 12,8% Nieuwsbrief Denkvoer: → Ontvangers november 2023: 434 → Gemiddelde OR: 68,8% → Gemiddelde CTR: 17,8% Nieuwsbriefontvangers Breed publiek: → December: 23.271 → Gemiddelde OR: 47,4% → Best scorende nieuwsbrief Breed publiek op vlak van OR: – Editie september 2023 – Subject line: Openingsweekend ‘DIERIC BOUTS’: reserveer jouw activiteit Het Laatste Avondmaal is verhuisd Kunst en AI voor jongeren Het najaarsprogramma van M – OR: 53,1% → Best scorende nieuwsbrief Breed publiek op vlak van CTR: – Editie september 2023 – Subject line: Openingsweekend ‘DIERIC BOUTS’: reserveer jouw activiteit Het Laatste Avondmaal is verhuisd Kunst en AI voor jongeren Het najaarsprogramma van M – CTR: 7,4%	
---	--

5. Kerncijfers magazine → Oplage – Nummer zeven: 5.000 exemplaren – Nummer acht: 5.500 exemplaren, ter gelegenheid van het stadsfestival rond Dieric Bouts → Distributie – 2.500 exemplaren worden verspreid over 58 musea en 56 scholen – 1.000 exemplaren worden verspreid in M en op meer dan 50 hotspots in het centrum van Leuven – Direct mailing: 1.500 adressen • In elke mailing moedigen we de geadresseerden aan om het magazine digitaal te lezen of op te pikken op een van de hotspots → M investeert in opkomend talent, en dat is voor het magazine niet anders. In ieder nummer krijgt een nieuwe, opkomende fotograaf de kans om foto’s te shooten, en volgens de regels van juistisjuist.be wordt zij of hij ook marktconform betaald. – Nummer zeven: Eva Beeusaert – Nummer acht: Rebecca Fertinel → Het formaat van het Magazine is vanaf Nummer Acht aangepast, zodat het gemakkelijker meegenomen kan worden door toevallige lezers. Aan de artikels in het magazine is digitale content gelinkt. De QR-codes zijn voorzien van een UTM-code, waardoor we alles kunnen nettracken. Hetzelfde geldt voor de crosslinks vanuit verschillende bronnen zoals sociale media, nieuwsbrieven en de website. We weten dus wat mensen lezen en via welke weg ze tot daar zijn gekomen.	
--	--

6. Podcasts in cijfers

Downloads en streams → Klinkt als Kunst (NL): 559 → Sounds Like Art: 25 → De l’art qui s’écoute: 34 → Over HOUSE OF CARD: 72 → Over Vincent Geyskens: 178 → Moving Henry: 414	
---	--

7. Hoorspel

→ Lancering in oktober 2023 → Dieric Dinges Bouts: 27.516 streams en beluisteringen	
--	--

7. 360°-tours

Aantal unieke gebruikers: → Edgard Tytgat: 41 → Arenberg: 35 → Pieter Vermeersch: 40 → Open M: 21 → Aleksandra Chaushova: 20 → Waanzin: 19 → De taal van het lichaam: 22 → Borman en Zonen: 39 → Béatrice Balcou: 20 → Nel Aerts: 23 → Sint-Pieterskerk: 1.123 → Rodin, Meunier & Minne: 46 → De kracht van beelden: 45 → Verzamelen is een kunst: 18 → Neem je tijd: 189 → De Zeven Sacramenten: 642 → Bewogen: 98	
--	--

9.3. BEZOEKERSCIJFERS

Algemeen

In 2023 mocht M in totaal 414.560 bezoekers verwelkomen. Het ging om 70.996 individuele bezoekers, 17.392 groepsbezoekers, 30.487 deelnemers aan activiteiten, 7.547 deelnemers aan onze extra-murosactiviteiten en 288.138 bezoekers in de Sint-Pieterskerk. Daar registreerden we 2.430 bezoekers die de tablet of Hololens gebruikten, en 13.174 groepsbezoekers.

Van de individuele bezoekers kwam 82% uit eigen land. Het aantal bezoekers uit Leuven zelf bedraagt 24%.

Museumpashouders maken een steeds groter deel uit van de bezoekers in M. 40% van de individuele bezoekers komt met een Museumpas (28.570 bezoekers), wat neerkomt op 24% van het totale bezoekersaantal van M. Van hen brengt 17% in hetzelfde jaar een herhaalbezoek. De Museumpas is enkel geldig voor de toegang in M: een bezoek aan de Sint-Pieterskerk is immers gratis.

(bijlage excel bezoekerscijfers 2023)

In groepsverband

In totaal kwamen er 31.106 groepsbezoekers proeven van het aanbod in M (17.392) en de Sint-Pieterskerk (13.714). In M kwam 46% in schoolverband en 54% in vrije tijd. In de Sint-Pieterskerk waren bijna alle rondleidingen (99%) in de vrije tijd; amper 1% gebeurde in onderwijsverband.

Scholen

Het lager onderwijs was goed voor 37% van de schoolbezoeken, gevolgd door het secundair onderwijs met 34% en het kleuteronderwijs met 15%.

In familieverband

In 2023 werden er 3 verschillende familieparcours uitgedeeld: Familieparcours Bouts, Familieparcours Leen Voet en Familieparcours Vlieg! In totaal ging het om 2.175 exemplaren.

Tijdens de zomermaanden namen 1.485 bezoekers deel aan de weekendactiviteiten en -workshops in het kader van de Museumspelstraat.

Zomerkampen

Tijdens de maanden juli en augustus ontvingen we drie zomerkampen van Koning Kevin, met in totaal 74 deelnemers.

Vrijetijdsaanbod

Het vrijetijdsaanbod van M bracht 30.487 bezoekers naar M. De grootste publiekstrekker was M-idzomer met 5.576 bezoekers. In 2023 werden er lezingen in kader van Denkvoer voortgezet.

Het vrijetijdsaanbod kan in 4 verschillende categorieën ingedeeld worden:

Omkaderende activiteiten	Lezingen, films, docu’s, vernissages, activiteiten voor de vrienden iin het kader van tentoonstellingen, Zomer van M, M-IDZOMER
Culturele activiteiten	Festivals (Afrika Filmfestival, Druk in Leuven, Wintertijd), Radio 2-uitzendingen
Sectorale activiteiten	Studiedagen, infosessies met inhoudelijke link
Receptieve activiteiten	Geen inhoudelijke link, enkel zaalverhuur & evenementen Barbóék in M

	Museum	Kerk	Totaal
2010	103227	16721	119498
2011	110789	15144	125933
2012	125881	16678	142559
2013	124461	8885	13346
2014	140617	14446	155063
2015	105211	16345	121556
2016	158208	20513	178721
2017	839972	22135	106107
2018	129257	103944	233201
2019	98486	176645	274951
2020	39058	3056	42112
2021	65128	116339	181467
2022	102369	216151	318520
2023	121870	288138	410008

9.4 DIGITALISERING BIJ M

Het belang van digitalisering in musea staat buiten kijf, en bij M is dat niet anders. Zo zetten we steevast in op digitale processen doorheen de hele werking. Met oog voor digitale innovatie voeren we stapsgewijs verbeteringen door aan bestaande producten of diensten, processen en taken, en passen we nieuwe technologieën of visie toe op bestaande processen. We streven naar efficiëntiewinst door inzet op gedeelde systemen, uitwisselingsstandaarden en infrastructuur, enerzijds in samenwerking met de directie Digitaal van stad Leuven, anderzijds in samenwerking met sectorbrede platformen zoals Meemoo.

Roadmap M Leuven i.s.m. directie Digitaal (2024-2028)

Stad Leuven zet actief in op digitale transformatie en dienstverlening door een vernieuwde architectuurvisie met een integratiecomponent als rode draad. Voor elke nieuwe ontwikkeling of toepassing wordt verwacht dat de gegunde leverancier kan koppelen met het zogenaamde integratiecomponent. Dit zal zorgen voor een minder versnipperd applicatielandschap. In 2023 werden de belangrijkste ambities voor het digitaal ecosysteem van M Leuven vastgelegd in een roadmap voor de volgende vijf jaren:

- Uitwerking integratiecomponent (data-uitwisselingsplatform dat de koppeling van toepassingen en bronnen mogelijk maakt zonder telkens intensieve een-op-een koppeltrajecten te moeten doorlopen.)
- Implementatietraject ORBA voor projectmanagement
- Implementatietraject CRM bij M Leuven (systeem om klanteninteracties op te volgen, eenvoudige digitale (dossier)stromen snel en zelf vorm te kunnen geven en te onderhouden en gegevenssets met betrekking tot contacten (bezoekers, peers ...) centraal bij te houden, te actualiseren en te delen met de nodige tools zoals bv. ticketing-, marketing-, planning en meer tools voor intern gebruik bij M).
- Integratie tussen ticketingsysteem en CRM als centrale bewaarplaats voor contacten van M

- Evolutie naar volwaardig en organisatiebreed Document Management Systeem (DMS) : een sadsbreed document management dat zorgt voor een betere samenwerking en doorzoekbaarheid, met aandacht voor doorstroom naar een digitaal archief.
- Opstellen van een server- en cloudstrategie
- Andere kleinere trajecten om de interne processen te optimaliseren zoals bijvoorbeeld de integratie van telefonie in Microsoft Teams
- Nauwe samenwerking met informatieveiligheid bij stad Leuven om te waken over AVG-compliance (gegevensbescherming) bij de verschillende trajecten

Roadmap M Leuven i.s.m. Vlaamse en internationale cultuurspelers

Hierbij ligt de focus op de voorbereidingen van een digitale collectieontsluiting op mleuven.be die gevoed wordt door het eigen collectiemanagementsysteem Axiell Collections en door de beeldenbank ResourceSpace. We zetten daarbij in op hergebruiklicenties, IIIF-protocol en OSLO via mapping onder begeleiding van spelers als VKC en Meemoo.

Ontwikkelingen 2023

Online collectiedatabank versus website

In 2023 werkte M verder aan de ontwikkeling van het online collectieplatform binnen de nieuwe museumwebsite (lancering uitgesteld naar najaar 2024). In het kader van subsidieproject Boek/Delen (zie hoofdstuk 3.2.1) startten de voorbereidingen voor het doorstromen van collectiedata naar het zogenaamde VKC-ecosysteem. Ook de implementatie van het DAMS liep door, ter voorbereiding van beide projecten, waarbij auteursrechtenstatus en CC-licenties progressief in het DAMS worden gedocumenteerd volgens een protocol opgezet i.s.m. meemoo. Als projectpartner binnen ‘DO IT!’ werkte M i.s.m. meemoo ook aan het bijkomend documenteren van auteursrechtenstatus en publieke domeindata op object- en persoonsniveau in de collectiedatabank.

Ticketingsysteem

In de zomer van 2022 werd de aanbesteding gegund aan de nieuwe leverancier van het ticketingsysteem. In november konden we een basisversie van het nieuwe systeem lanceren. In de weken daarna werden er al enkele verbeteringen doorgevoerd; de meer complexe aanpassingen stonden voor 2023 op het programma. M bleef dus inzetten om het ticketingsysteem zo optimaal mogelijk te gebruiken door het eveneens in te zetten voor de inschrijving van verschillende activiteiten zoals een vriendendag, lezingen of instaprondleidingen. Zo werd de marketingmodule opgezet om op een eenvoudige manier pre- en post-service mailings op te zetten. Dit zijn mailings die automatisch verstuurd worden naar aanleiding van een ticketaankoop en/of -reservatie. Ook de mailings naar onze M-bassadeurs verloopt via deze nieuwe module. Zo krijgen onze vrienden automatisch een e-mail omtrent het verlengen van hun lidmaatschap.

CRM-systeem

In het voorjaar werd er verder gewerkt aan de koppeling tussen het bestaande CRM-systeem en de mailingtool. Door de koppeling stromen contactgegevens en -voorkeuren via tagging automatisch van de ene tool naar de andere, en blijven ze beide up-to-date.

Hybride communiceren

Ook in 2023 bood M op verschillende digitale platforms films, talks en podcastreeksen aan, evenals 360°-tours waardoor mensen digitaal door voorbijetentoonstellingen kunnen navigeren. De website mleuven.be functioneerde als informatiehub: geïnteresseerden konden aan de hand van QR-codes de zaalteksten en andere vormen van bemiddeling lezen op hun eigen smartphone. Ook het magazine van M bieden we voortaan aan in een format dat zich beter leent om via een browser gelezen te worden, namelijk via story-pagina's op de website van M (vroeger zetten we ook een PDF online). Die aanpak geeft onze content een langer leven en maakt een museumervaring ook mogelijk voor wie niet in staat is M te bezoeken binnen de museum(m)uren.

9.5 PERSONEEL

Organogram en cijfermatige analyse

Hierna volgt het totale organogram met vast personeel van M op 31.12.2023. Tijdelijke medewerkers voor (tentoonstellings-)projecten zijn niet opgenomen, omdat ze niet wegen op de algemene personeelskosten van M – de kosten worden telkens gedragen

door het projectbudget. Tijdelijke technici voor op- en afbouw van tentoonstellingen en extra publieksbegeleiders worden ingezet naargelang de nood zich voordoet: ook zij vallen dus buiten dit overzicht.
In 2023 stelden we 3,5 FTE-medewerkers tewerk met middelen vanwege het Fonds Sociale Maribel van de Overheidssector.

Afdeling	Functietitel	Aantal VTE onbepaalde duur	Aantal VTE bepaalde duur	Aantal koppen
Algemeen	Algemeen directeur	1		1
	Stafmedewerker Beleid en Planning	0		0
Oude Kunst	Afdelingshoofd Oude Kunst	1		1
	Diensthooft collecties	1		1
	Collectieregistrator	1		1
	Medewerker collectieregistratie	0,8		1
	Depotbeheerder	1		1
	Deskundig Medewerker	0,9		1
	Diensthooft tentoonstellingen	1		1
	Medewerker collectiebeheer- en ontsluiting		2	2

Afdeling	Functietitel	Aantal VTE onbepaalde duur	Aantal VTE bepaalde duur	Aantal koppen
Hedendaagse Kunst	Afdelingshoofd Hedendaagse Kunst	1		1
	Curator/diensthooft tentoonstellingen	0,8		1
	Diensthooft tentoonstellingen	1		1
	Deskundig Medewerker	0,9	1,9	3
Publiekswerking	Afdelingshoofd Publiekswerking	0		0
	Diensthooft communicatie	1		1
	Consulent pers en PR	1		1
	Consulent digitale communicatie	1		1
	Consulent interne communicatie	1		1
	Diensthooft publieksbemiddeling	0,8		1
	Publieksmedewerker bemiddeling	2,6	0,2	3
	Teamverantwoordelijke onthaal, verkoop en bezoekersmanagement	0,8		1
	Onthaalbediende	3,5		4
	Publieksbegeleider	4		4
	Afdelingshoofd Personeel, Organisatie en Financiën	1		1

Afdeling	Functietitel	Aantal VTE onbepaalde duur	Aantal VTE bepaalde duur	Aantal koppen
Intern beheer	Diensthofd personeel en financiën	1		1
	Technisch Coördinator	1		1
	Medewerker digitale toepassingen	1		1
	Productieleider	1,6		2
	Productie-assistent	0,8		1
	Diensthofd Aanvullende financiering en relatiebeheer	0		0
	Medewerker M-Community	1	0,8	2
	Medewerker evenementen	1,8	0,2	2
	Logistiek medewerker evenementen	1		1
	Administratief medewerker boekhouding	0,8		1
	Administratief medewerker ondersteuning	1		1
	Deskundig medewerker HR	1		1
	Technisch medewerker	3		3
Totalen	Totaal aantal medewerkers	51		
	Totaal voltijds equivalent	48,2		
	Aantal medewerkers onbepaalde duur	46		
	Aantal medewerkers bepaalde duur	5		

Op 31.12.2023 waren er 51 medewerkers (exclusief projectmedewerkers), van wie 36 voltijdse en 15 deeltijdse. 5 medewerkers met een voltijds contract zijn deeltijds afwezig in een stelsel van loopbaanonderbreking. 4 medewerkers met een contract van onbepaalde duur zijn langdurig afwezig door ziekte. Uitgedrukt in FTE is er een tewerkstelling van 48,2.

Van de 36 voltijdse medewerkers hebben er 33 een overeenkomst van onbepaalde duur. Van de 15 deeltijdse medewerkers zijn dat er 2.

Op 31.12.2023 werkten er bij M 32 vrouwen en 19 mannen. 11 vrouwen werken deeltijds, van wie 5 met een voltijdse arbeidsovereenkomst maar een deeltijdse invulling doordat ze een verlofstelsel opnemen. 21 medewerksters werken voltijds. Van de 19 mannen hebben er 4 een deeltijdse arbeidsovereenkomst. De andere 15 hebben een voltijdse arbeidsovereenkomst.

Bij het inschalingsniveau (exclusief projectmedewerkers) zien we het volgende beeld:

- 2 vrouwen en 6 mannen werken op niveau lager onderwijs (D)
- 8 vrouwen en 4 mannen werken op niveau secundair onderwijs (C)
- 14 vrouwen en 6 mannen werken op niveau hoger niet-universitair onderwijs (B)
- 8 vrouwen en 3 mannen werken op niveau universitair onderwijs (A)

47 medewerkers waren eind 2023 ingeschreven als bediende en 4 als arbeider.

28 van de 51 medewerkers zijn 40 jaar of jonger. In de loop van 2023 kregen 9 personeelsleden een contract aangeboden, van wie 4 voltijds en 5 deeltijds. Het gaat om 6 contracten van bepaalde duur en 3 contracten van onbepaalde duur. In 2 gevallen ging het om projectmedewerkers. Er was 1 procedure interne bevordering.

In 2023 gingen 6 medewerkers uit dienst. 3 van hen hadden een overeenkomst onbepaalde duur, van de 3 anderen liep het contract bepaalde duur ten einde.

Tijdelijke aanvullende krachten

De ploegen van publieksbegeleiders en onthaalm-edewerkers worden geregeld aangevuld met oproepkrachten of gelegenheidspersoneel. Zij werken op basis van dagcontracten. In 2023 ging het om 4 mannen en 15 vrouwen. 4 personen gingen in de loop van het jaar uit dienst.

Het gelegenheidspersoneel presteerde 10.879 uren tegen een totale kostprijs van 231.095,04 euro, omgerekend gemiddeld 21,24 euro/uur.

Daarnaast springen tijdens het werkjaar ook jobstudenten in om onze onthaalmedewerkers, publieksbegeleiders of technici te ondersteunen. In de zomermaanden worden ze soms ook ingezet bij de administratieve diensten.

Van de 35 jobstudenten die in 2023 voor M werkten, waren er 6 mannen en 29 vrouwen. Zij presteerden 6.870,03 uren tegen een totale kostprijs van 100.306,23 euro, omgerekend gemiddeld 14,60 euro/uur.

Als we de jobstudenten en het gelegenheidspersoneel meerekenen, dan omspannen de regelmatige medewerkers van M een leeftijdsverschil van 62 jaar: onze jongste medewerker was 18, onze oudste 80.

M doet een beroep op Amplo en Ago voor de inzet van uitzendkrachten. In 2023 werden 7 uitzendkrachten ingezet als gids, en 9 via Amplo als fotograaf, graficus, technisch medewerker en onthaalmedewerker. Daarnaast ondersteunden 32 kunstenaars via Amplo-contracten onze productiecel.

Alle uitzendkrachten samen presteerden 8.521,40 uren tegen een totale kostprijs van 283.606,70 euro, of gemiddeld 33,28 euro/uur.

Studenten blijven interesse tonen om stage te doen bij M. Ze komen vooral van universiteiten en hogescholen, maar ook centra voor volwassenenonderwijs sturen hun leerlingen. Via de VDAB kunnen werkzoekenden een stage bij M volgen in het kader van hun opleiding. Zij worden begeleid door de medewerkers van de afdeling waar hun stage loopt. In 2023 liepen 5 studenten stage bij M.

Vorming, training en opleiding

Naast externe vormingen, trainingen en opleidingen organiseerden we in 2023 ook weer interne opleidingen. Die bieden ons de kans om op relatief korte termijn kennis door te geven aan een grote groep medewerkers. Meestal is dat zowel in prijs als in tijdsinvestering een stuk voordeliger dan een externe opleiding. Alle medewerkers kunnen op zulke in-house opleidingen intekenen.

Het overzicht in bijlage geeft weer welke thema’s aan bod kwamen. Bij de organisatie van nieuwe interne opleidingen houden we rekening met opmerkingen en/of suggesties uit de evaluaties.

Onze medewerkers doen ook regelmatig aan prospectie en netwerking en nemen vaak deel aan lezingen binnen en buiten M. Het overzicht in bijlage geeft de *geregistreerde* externe en interne vormingen, trainingen of opleidingen weer in 2023.

In totaal volgden 66 medewerkers volgden één of meer opleidingen, goed voor 1.227,50 uren in totaal. Dat kostte M 39.823 euro.

Bij M blijven we onze medewerkersploeg verder opleiden en professionaliseren. Zo geven we ze kansen om competenties te ontwikkelen en hun loopbaanpad, ook buiten M, verder uit te bouwen. In 2023 legden de interne opleidingen vooral de nadruk op samenwerken, communicatie en evaluatie van de huidige werking.

Samen werken aan meer welzijn

Binnen het traject ‘Samen werken aan meer welzijn’ pakken we verschillende actiepunten aan in vijf verschillende domeinen: richting, structuur, ontplooiing, leiderschap en werkomgeving. In 2023 realiseerden we de volgende acties:

#1 Actieplannen (Richting)

Op basis van het strategisch kompas maakten alle afdelingen en diensten een geïntegreerd actieplan voor het werkingsjaar jaar op. We brachten al die acties samen onder de overkoepelende doelstellingen van M, zodat we samen aan het verhaal van M als organisatie bouwen.

#2 Organisatieontwikkeling (Structuur)

Sinds 2022 werkt M met de organisatiecoaches van het hr-bedrijf D-NA. Samen hertekenen we de organisatie-structuur om meer ruimte te geven aan samenwerking en operationele autonomie, en om M te laten evolueren van een klassieke lijnorganisatie naar een projectgedreven matrix. Alle analyses, inzichten en concrete voorstellen die uit deze oefening naar voren kwamen, koppelden we terug naar alle medewerkers, bestuurders en vakorganisaties. In 2023 werd het plan verder verfijnd, zodat we het in 2024 volledig kunnen invoeren.

#3 Projectportfolio (Structuur)

M zet helemaal in op een professionele projectmatige werking. Sinds 2022 houden we een volledig overzicht bij van alle projecten en hun status.

#4 Beslissingsstructuur en informatiedoorstroming (Structuur)

We maakten een overzicht van alle beslissings- en informatiestromen en brachten de verschillende vergaderingen en hun verantwoordelijkheden nauwkeurig in kaart. Daaruit vloeide in 2023 een tweewekelijkse ‘coördinatievergadering XL’ voort: een meeting om alle perspectieven op managementbeslissingen samen te brengen.

#5 Internecommunicatiematrix (Structuur)

Véél mensen maken M – van onthaal- tot externe productiemedewerkers. Achter de schermen betekent dat er veel informatie naar veel verschillende mensen moet vertrekken. We verzamelden alle doelgroepen in een overzicht en tool waarin vastligt wie welke informatie wanneer krijgt en via welke kanalen.

#6 Workshops feedback geven (Ontplooiing)

Voor M is het belangrijk dat medewerkers zich verder kunnen ontwikkelen. Daarom zetten we in op interne en externe opleidingen, in samenwerking met D-NA. Afhankelijk van de individuele en/of teamnoden liepen er verschillende trajecten. Zo nam iedere medewerker deel aan de workshop ‘feedback geven en feedback krijgen’ om de feedbackcultuur in de organisatie naar een hoger niveau te tillen.

#7 Psychosociaal Welzijn (Richting)

In het najaar van 2022 kregen alle medewerkers een enquête in hun digitale brievenbus. Die peilde naar de psychosociale welzijnstemperatuur in onze organisatie, aan de hand van thema’s zoals tevredenheid, bevlogenheid, blijfintentie, aanbevelingsscore, stress, burn-outrisico en voorspelde uitval. Iedereen kreeg een individueel rapport. Het groepsrapport maakte duidelijk wat de troeven en aandachtspunten zijn. Daarmee zijn we in 2023 verder aan de slag zijn gegaan. Zo begonnen we met een re-integratiebeleid met focus op burn-out. Er kwam ook een vernieuwd plan rond telewerken, dat het individuele en algemene welzijn van de M-medewerkers wil verhogen.

Dergelijke initiatieven werden mede mogelijk gemaakt doordat we binnen de organisatie een hr-beleidsfunctie in het leven riepen. In 2023 volgde de hr-beleidsmedewerker een postgraduaat HR - People & Business aan de KdG-Hogeschool, met als doel het personeels- en welzijnsbeleid verder te professionaliseren. Het eindwerk was een hr-analyse van M: de basis voor verdere acties in 2024.

#8 Missie en visie (Richting)

In 2023 ging de directie opnieuw aan de slag met de missie en visie – een fundamentele wijziging was niet nodig, maar wel een update. Die moet niet alleen op lange termijn (visie), maar ook op kortere termijn (missie en acties) voor meer duidelijkheid zorgen. De missie en visie zijn daarnaast ook deel van een veel groter geheel: ze zijn onlosmakelijk verbonden met een breed scala van beleidsinstrumenten zoals strategische doelstellingen, actieplannen en waarden.

9.6 INFRASTRUCTUUR

Investeringsen en projecten

In 2023 begonnen de voorbereidende gesprekken over het globale relightingproject dat we de komende werkjaren zullen uitrollen. We spraken in de eerste plaats onze partner Equans aan. Het doel: duurzamer, energiezuiniger en flexibeler omgaan met onze zaalverlichting.

Ook voor de lichtsturing hebben we het vooronderzoek opgestart. De installatie is aan vernieuwing toe en zal straks meer tegemoetkomen aan de noden van expo's en events.

In 2023 konden we de aanpassingen afronden aan de luchtgroep die de zone van Barbóék in M klimatiseert. In de bookshop zelf zijn enkele extra voorzieningen gebouwd om de etalage voor boeken en tijdschriften uit te kunnen breiden.

We kochten een nieuw systeem voor een snellere en flexibelere monitoring van de temperatuur en vochtigheid in de depots, de expozalen en opslagruimtes. Dat moet ons, in combinatie met de vaste meetpunten in de ruimtes, een accurater beeld geven van de klimatologische omstandigheden. Zo kunnen we sneller ingrijpen bij onregelmatigheden en diepere analyses maken.

De verouderde mobiele projectoren zijn vervangen door nieuwe laserprojectoren. Voor de videowall en het publieke infoscherm in de Sint-Pieterskerk kochten we nieuwe mediaplayers, die ervoor zorgen dat de inhoud veel performanter en vanop afstand kan worden gestuurd.

Om meer schaduwplekken voor groepen kinderen te creëren, kochten we een stretchzeil van zowat 100 m². Op warme momenten kan dat snel en efficiënt aan de tuinmuur worden bevestigd. Voor de klasgroepen kochten we 8 mobiele houten opbergbakken waar ze veilig hun boekentassen en jassen kunnen achterlaten.

Voor de zomerwerking bouwden we opnieuw twee buitenbars met gerecycleerd tentoonstellingsmateriaal. We maakten ook bijkomende afval- en transportmeubels op maat.

Stad Leuven kocht in 2023 een garage van 880 m² in de Hanengang, vlak naast het museum. Die wordt de komende jaren verbouwd tot een duurzaam depot. Meer daarover bij 3.2.3.

Onderhoud en herstellingen

Na een lang en grondig onderzoek wisten we de bron van het waterlek in de sanitaire installatie op te sporen. De ondergrondse aanvoerleiding naar het Huis Vanderkelen is hersteld, en er is beslist om een inspectieput te bouwen om verdere monitoring te kunnen garanderen. Het einde van deze werken is gepland voor begin april 2024.

Terugkerende onderhoudsopdrachten voor het gebouw gebeurden door het eigen technisch team. Voor het HVAC-gedeelte werkten we samen met de firma Equans.

Alle contractuele onderhoudsbeurten en wettelijke keuringen zijn uitgevoerd. Het gebouw en de installaties voldoen aan de geldende veiligheids- en werkingsnormen.

Eind 2023 dienden we bij onze energiepartner VEB een aanvraag in om een nieuw EPC-attest te laten opmaken tegen uiterlijk eind 2024.

9.7 DUURZAAMHEID

De voorbije jaren heeft M grote investeringen gedaan om energie te besparen. In 2023 lag de focus op duurzame tentoonstellingen en een kleinere afvalberg.

Medewerkers van verschillende afdelingen vormen samen een Ecoteam, dat collega's en bezoekers sensibiliseert om nog meer oog te hebben voor duurzaamheid. De interne nieuwsbrief besteedt elke maand aandacht aan de acties van het Ecoteam en geeft tips.

Het is de bedoeling om ieder jaar ons energieverbruik onder de loep te nemen. In ons verbruik van de voorgaande jaren zien we nog geen grote verschuivingen, maar we blijven het opvolgen en mikken op een daling. Ons CO₂-verbruik berekenen we momenteel enkel op basis van energieverbruik; in de toekomst willen we ook rekening houden met de afname van groene stroom of de uitstoot op andere vlakken.

In mei gaven we een lezing op het Groot Onderhoud, een overlegdag van Faro over duurzaamheid. Daarnaast deelden we onze expertise met het netwerk Pulse en collega's uit het werkveld. Zo is onze depotbeheerder sinds 2023 lid van het lerend netwerk duurzaam collectiebeheer – ook een initiatief van Faro.

Na de afvalnota van 2022 zijn we in 2023 gestart met een nota rond duurzame tentoonstellingen. M was ook een casestudie voor een thesis rond duurzaam tentoonstellen van een student aan de UA.

Sinds 2022 werken we samen met Materialenbank Leuven om bouw materiaal een tweede leven te geven en zo de afvalberg te verkleinen. In 2023 nam de Materialenbank onder meer hout, metaal en stenen van ons over. We sorteerden ook kunststoffen die niet bij het pmd-afval mogen om ze te recyclen in samenwerking met Wecycle.

In 2023 werd de elektrische bestelwagen opgeleverd. Die verving onze oude dieselwagen. De installatie van twee snellaadpunten is gepland voor 2024. M heeft ook een elektrische stadsfiets gekocht die alle medewerkers, net zoals de bestelwagen, kunnen boeken voor werkverplaatsingen. Zo kunnen we onze CO₂-uitstoot verder terugdringen.

Elektrische bestelwagen M

9.8 FINANCIËN

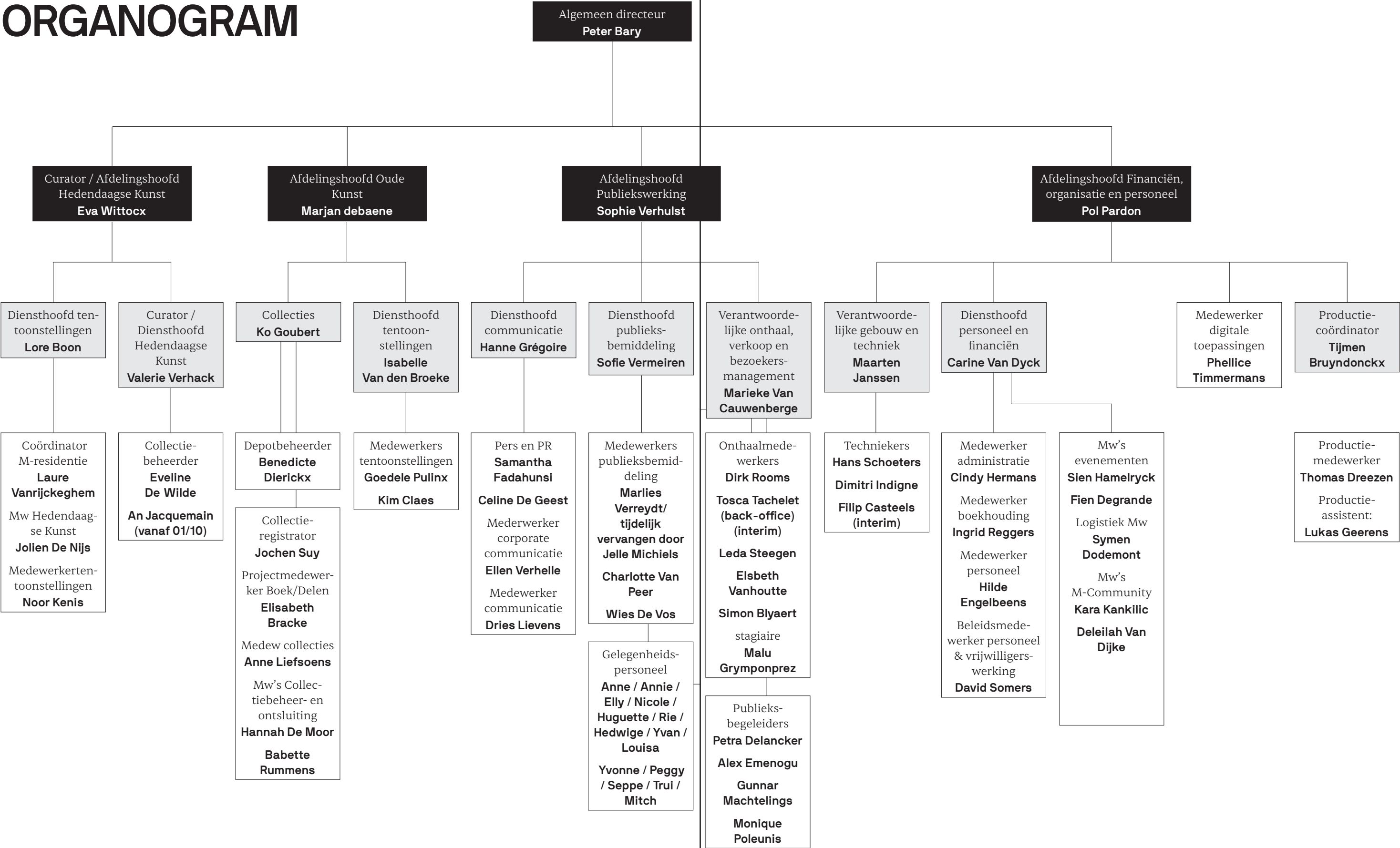
De resultatenrekening van 2023 geeft het volgende beeld:

- Winst boekjaar: 91.694,13 euro
- Gecumuleerde winst: 114.562,42 euro

Voor de gedetailleerde financiële gegevens en cijfers verwijzen we naar het financieel jaarverslag in een aparte bijlage.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: ORGANOGRAM

MLEUVEN.BE